בע"ה

גליון מ"ה | ה'-י"א אדר

לִשְׁקֹד

עַל דַּלְתֵי יוֹם יוֹם

שִׁעוּרֵי הַשָּׁבוּעַ – נ"ך וּמִשְׁנָיוֹת

כְּתַקָּנַת מוֹרֵנוּ וְרַבֵּינוּ הָרַב יִצְחָק גִּינְזְבּוּרְג שְׁלִיטָ"א

שָׁבוּעַ פָּרָשַׁת תְּצַוֶּה־זָכוֹר תשפ"ו

נ"ך: מיכה פרקים ד'-ז'; נחום א'-ג'

משנה: זבחים פרק ב'

שיעור שבועי: קרירותו של עמלק

הוספות: חת"ת // לוח הילולא דצדיקיא // סיפור חסידי

הקדמת המערכת

שבוע טוב ומבֹרך, לכל אנ"ש והתמימים שיחיו, השוקדים על דלתות התורה הקדושה ורבינו שליט"א יום יום!

השבוע (בגליון המתחדש) נלמד, מלבד החת"ת שזכינו שיתווסף החודש, את פרקים ד'-ז' בספר מיכה ואת פרקים א'-ג' בספר נחום. פרק המשנה השבועי השבוע הוא הפרק השני בסדר קדשים - פרק ב' במסכת זבחים.

השיעור השבועי הינו קטע נפלא מסעודת פורים תשס"ט, שיעור באווירה פורימית מיוחדת. קראו, תכנסו לאווירה הפורימית ותהנו!

וכמובן, לוח הילולות וסיפור חסידי על בעל ה'אבני נזר'.

בברכת לימוד תורה פורה ומרתק, שיהיו דברי תורה חדשים ומתוקים בפינו תמיד,

המערכת

***

למנויים, לקבלת הגליון באימייל, לתרומות, הערות והארות - noam23@gmail.com
|| עריכה: נעם אליה גרוסברג // הפקה: עפר זמיר בן יעקב ||

🗓️ 🥂 טבלת הלִמוד לחדש אדר 🎭 📖

ראשון	שני	שלישי	רביעי	חמישי	ששי	שבת קדש
כ"ח שבט יונה א'	**כ"ט שבט** יונה ב'	**ל' שבט** **אדר"ח אדר** יונה ג'	א' אדר **בדר"ח אדר** יונה ד'	**ב' אדר** מיכה א'	**ג' אדר** מיכה ב'	**ד' אדר** **תרומה** מיכה ג' זבחים פ"א
ה' אדר מיכה ד'	**ו' אדר** מיכה ה'	**ז' אדר** **הילולת מרע"ה** מיכה ו'	**ח' אדר** מיכה ז'	**ט' אדר** נחום א'	**י' אדר** נחום ב'	**י"א אדר** **תצוה-זכור** נחום ג' זבחים פ"ב
י"ב אדר חבקוק א'	**י"ג אדר** **התועדות פורים** חבקוק ב'	**י"ד אדר** **פורים פרזות** חבקוק ג'	**ט"ו אדר** **פורים דמוקפין** צפניה א'	**ט"ז אדר** צפניה ב'	**י"ז אדר** צפניה ג'	**ח"י אדר כי־תשא-פרה** חגי א' זבחים פ"ג
י"ט אדר **יום המאסר** חגי ב'	**כ' אדר** זכריה א'	**כ"א אדר** זכריה ב'	**כ"ב אדר** זכריה ג'	**כ"ג אדר** זכריה ד'	**כ"ד אדר** זכריה ה'	**כ"ה אדר** **ויקהל־פקודי־החודש** זכריה ו' זבחים פ"ד
כ"ו אדר זכריה ז'	**כ"ז אדר** זכריה ח'	**כ"ח אדר** זכריה ט'	**כ"ט אדר** זכריה י'	**א' ניסן** **ר"ח ניסן** זכריה י"א	**ב' ניסן** זכריה י"ב	**ג' ניסן** **ויקרא** זכריה י"ג זבחים פ"ה

יום ראשון // ה' אדר

הומש - ראשון פרשת תצוה

(כ) {ס} וְאַתָּה תְּצַוֶּה | אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ כָּתִית לַמָּאוֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד:

ואתה (כ) **זך** - בלא שמרים, כמו ששנינו במנחות (בבלי מנחות פ"ו.): מגרגרו בראש הזית כו'. **כתית** - הזיתים כותש במכתשת ואינו טוחנו בריחים, כדי שלא יהו בו שמרים, ואחר שהוציא טיפה ראשונה מכניסן לריחים וטוחנן. ושמן השיני פסול למנורה וכשר למנחות, שנאמר: כתית למאור - ולא כתית למנחות. **להעלות נר** - מדליקן עד שתהא שלהבת עולה מאיליה. **תמיד** - כל לילה ולילה קרוי תמיד, כמו שאתה אומר: עולת תמיד (במדבר כ"ח, ו'), ואינה אלא מיום ליום. וכן במנחות חביתים: תמיד (ויקרא ו', י"ג), ואינה אלא מחציתה בבקר ומחציתה בערב (ויקרא ו', י"ג). אבל תמיד האמור בלחם הפנים, משבת לשבת הוא (ויקרא כ"ד, ח').

(כא) בְּאֹהֶל מוֹעֵד מִחוּץ לַפָּרֹכֶת אֲשֶׁר עַל־הָעֵדֻת יַעֲרֹךְ אֹתוֹ אַהֲרֹן וּבָנָיו מֵעֶרֶב עַד־בֹּקֶר לִפְנֵי יְהוָה חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

מערב עד בקר - תן לה מדתה שתהא דולקת מערב עד בקר. ושיערו חכמים: חצי לוג ללילי תקופת טבת הארוכין וכן לכל הלילות, ואם יותר אין בכך כלום.

(א) {ס} וְאַתָּה הַקְרֵב אֵלֶיךָ אֶת־אַהֲרֹן אָחִיךָ וְאֶת־בָּנָיו אִתּוֹ מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכַהֲנוֹ־לִי אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר בְּנֵי אַהֲרֹן:

ואתה הקרב אליך - לאחר שתגמר מלאכת המשכן.

(ב) וְעָשִׂיתָ בִגְדֵי־קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אָחִיךָ לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת: (ג) וְאַתָּה תְּדַבֵּר אֶל־כָּל־חַכְמֵי־לֵב אֲשֶׁר מִלֵּאתִיו רוּחַ חָכְמָה וְעָשׂוּ אֶת־בִּגְדֵי אַהֲרֹן לְקַדְּשׁוֹ לְכַהֲנוֹ־לִי:

לקדשו לכהנו לי - לקדשו, להכניסו בכהונה על ידי הבגדים שיהא כהן לי. ולשון כהונה שֵׁירוּת היא, שריינטריאה בלעז.

(ד) וְאֵלֶּה הַבְּגָדִים אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ חֹשֶׁן וְאֵפוֹד וּמְעִיל וּכְתֹנֶת תַּשְׁבֵּץ מִצְנֶפֶת וְאַבְנֵט וְעָשׂוּ בִגְדֵי־קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אָחִיךָ וּלְבָנָיו לְכַהֲנוֹ־לִי:

חשן - תכשיט כנגד הלב. **אפוד** - לא שמעתי ולא מצאתי בברייתא פירוש תבניתו. ולבי אומר לי: שהוא חגורה לו מאחוריו, רוחב כרוחב גב איש, ודומה כמין סינר שקורין פורציינט, שחוגרות השרות כשרוכבות על סוסים, כך מעשיהן מלמטה, שנאמר: ודוד חגור אפוד בד (שמואל ב ו', י"ד), למדנו שהאפוד חגורה הוא. ואי איפשר לומר אין בו אלא החגורה לבדה, שהרי נאמר: ויתן עליו את האפוד, ואחר כך: ויחגר אותו בחשב האפוד (ויקרא ח', ז'). ותרגם אונקלוס: בהמיין איפודא. למדנו שהחשב הוא החגור, והאפוד שם תכשיט לבדו. ואי איפשר לומר שעל שם שתי הכתיפות שבו הוא קרוי, שהרי נאמר: שתי כתפות האפוד (שמות כ"ח, כ"ז), למדנו שהאפוד שֵׁם לבד, והכתפות

שֵׁם לבד, והחשב שם לבד. לכך אני אומר שעל שם הסינר שלמטה הוא קרוי אפוד, על שם שאופדו ומקשטו בו, כמה שנאמר: ויאפוד לו בו (ויקרא ח', ז'). והחשב הוא החגור שלמעלה הימנו, והכתפות קבועות בו. ועוד אומר לי לבי שיש ראייה שהוא מין לבוש, שתירגם יונתן: ודוד חגור אפוד בד (שמואל ב ו', י"ד) - כרדוט דבוץ. ותירגם כמו כן: מעילים - כרדוטין, במעשה תמר אחות אבשלום כתוב: כי כן תלבשנה בנות המלכים מעילים (שמואל ב י"ג, י"ח). **מעיל** - הוא כמין חלוק, וכן הכתנת, אלא שהכתנת סמוך לבשרו, ומעיל קורא חלוק עליון. **תשבץ** - עשויה משבצות משבצות לנוי, והמשבצות הן גומות גומות, כמין גומות העשויות בתכשיטי זהב למושב קביעות אבנים טובות ומרגליות, כמה שנאמר באבני האפוד: מוסבות משבצות זהב (שמות כ"ח, י"א), ובלעז: קיישטון. **מצנפת** - כמין כיפת כובע שקורין קוייפא, שהרי במקום אחר קורא לה: מגבעות (שמות ל"ט, כ"ח), ומתרגמינן: כובעין. **אבנט** - היא חגורה על הכתנת, והאפוד חגורה על המעיל, כמו שמצינו בסדר לבישתן: ויתן עליו את הכתנת ויחגור אותו באבנט וילבש אותו את המעיל ויתן עליו את האפוד (ויקרא ח', ז'). **בגדי קדש** - מתרומה המוקדשת לשמי יעשו אותם.

(ה) וְהֵם֙ יִקְח֣וּ אֶת־הַזָּהָ֔ב וְאֶת־הַתְּכֵ֖לֶת וְאֶת־הָאַרְגָּמָ֑ן וְאֶת־תּוֹלַ֥עַת הַשָּׁנִ֖י וְאֶת־הַשֵּֽׁשׁ׃

והם יקחו - אותם חכמי לב שיעשו את הבגדים יקבלו מן המתנדבים את הזהב ואת התכלת וגו' - לעשות מהן הבגדים.

(ו) {פ} וְעָשׂ֗וּ אֶת־הָאֵפֹד֙ זָהָ֔ב תְּכֵ֥לֶת וְאַרְגָּמָ֖ן תּוֹלַ֣עַת שָׁנִ֑י וְשֵׁ֥שׁ מָשְׁזָ֖ר מַעֲשֵׂ֥ה חֹשֵֽׁב׃

[**ועשו את האפוד** - אם באתי לפרש מעשה האפוד וחשן על סדר המקראות, הרי פירושן פרקים פרקים, וישגה הקורא בצירופין, לכך אני כותב מעשיהן כמות שהוא למען ירוץ קורא בו. האפוד עשוי כמין סינר של נשים רוכבות סוסים, וחוגרו מאחוריו כנגד לבו למטה מאציליו. רחבו כמדת רחב גבו של אדם ויותר, מגיע עד עקיביו. והחשב מחובר בראשו על פני רחבו מעשה ארג, ומאריך לכאן ולכאן כדי להקיף ולחגור בו. והכתיפות מחוברות בחשב, אחת לימין ואחת לשמאל, מאחורי הכהן, לשני קצות רחבו של סינר. וכשזוקפות, עומדות לו על שתי כתיפיו, והן כמין שתי רצועות עשויות ממין האפוד ארוכות כדי שיעור לזוקפן אצל צוארו מיכן ומיכן, ונקפלות לפניו למטה מכתיפיו מעט. ואבני השהם קבועות בהן, אחת על כתף ימין ואחת על כתף שמאל, והמשבצות נתונות בראשיהן לפני כתיפיו. ושתי עבותות הזהב תחובות בשתי טבעות שבחשן שבשתי קצות רחבו העליון, אחת לימין, ואחת לשמאל. ושני ראשי השרשרות תקועין במשבצות לימין, וכן שני ראשי השרשרות השמאלית תקועין במשבצות שבכתף שמאל, נמצא החשן תלוי במשבצות האפוד על לבו מלפניו. ועוד שתי טבעות בשתי קצות החשן בתחתיתו, וכנגדן שתי טבעות בשתי כתפות האפוד מלמטה, בראשן התחתון המחובר בחשב. טבעות החשן מול טבעות האפוד שוכבין זה על זה, ומרכסן בפתיל תכלת תחוב בטבעות האפוד והחשן, שיהא תחתית החשן דבוק לחשב האפוד, ולא יהא נד ומובדל הולך וחוזר.] **זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש** - חמשת מינין הללו שזורין בכל חוט. היו מרדדין את הזהב כמין טסין דקין, וקוצצין מהן פתילין, וטוין אותן חוט של זהב עם שש חוטין של תכלת, וחוט של זהב עם שש חוטין של ארגמן, וכן בתולעת שני וכן בשש, שכל המינין חוטן כפול ששה, וחוט זהב עם כל אחד. ואחר כך שוזר את כולן כאחד, נמצא חוטו כפול עשרים ושמנה, וכן מפורש במסכת יומא (בבלי יומא ע"ב.). ולמד מן המקרא הזה: וירקעו את פחי הזהב וקצץ פתילים לעשות את פתילי הזהב בתוך התכלת ובתוך הארגמן וגו' (שמות ל"ט:, ') - למדנו שחוט של

זהב שזור עם כל מין ומין. **מעשה חשב** - כבר פירשתי (רש"י שמות כ"ו, א') שהיא אריגת שתי קירות, שאין צורות שני עבריה דומות זו לזו.

(ז) שְׁתֵּי כְתֵפֹת חְבֻרֹת יִהְיֶה־לּוֹ אֶל־שְׁנֵי קְצוֹתָיו וְחֻבָּר:

שתי כתיפות חוברות יהיה לו וגו' - הסינר מלמטה, וחשב האפוד היא החגורה צמודה לו מלמעלה, דוגמת סינר הנשים. ומגבו של כהן היו מחוברות בחשב שתי חתיכות כמין שתי רצועות רחבות, אחת כנגד כל כתף וכתף, וזוקפן על שתי כתפיו עד שנקפלות לפניו כנגד החזה. ועל ידי חיבורן לטבעות החשן, נאחזין מלפניו כנגד לבו, שאין נופלות, כמה שנאמר בעניין (שמות כ"ח, כ"ח). והיו זקופות והולכות כנגד כתיפיו, ושתי אבני השהם קבועות בהן אחת בכל אחת. **אל שתי קצותיו** - אל שתי קצות רחבו של אפוד, שלא היה רחבו אלא כנגד גבו של כהן. וגובהו עד כנגד האצילים שקורין קודש, שנאמר: לא יחגרו ביזע (יחזקאל מ"ד, י"ח) - אין חוגרין במקום זיעה, לא למעלה מאציליהן, ולא למטה ממתניהם, אלא כנגד אציליהן. **וחובר** - האפוד עם אותן שתי כתפות, יחבר אותם במחט בחשב, ולא יארגם עמו, אלא אורגם לבד ואחר כך מחברם.

(ח) וְחֵשֶׁב אֲפֻדָּתוֹ אֲשֶׁר עָלָיו כְּמַעֲשֵׂהוּ מִמֶּנּוּ יִהְיֶה זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר:

וחשב אפדתו - חגור שעל ידו היה מאפדו ומתקנו לַכֹּהן ומקשטו. **אשר עליו** - למעלה בשפת הסינר, והיא החגורה. **כמעשהו** - כאריגת הסינר, מעשה חשב ומחמשת מינין, כך אריגת החשב מעשה חשב ומחמשת מינין. **ממנו יהיה** - עמו היה ארוג, ולא יארגנו לבד ויחברנו.

(ט) וְלָקַחְתָּ אֶת־שְׁתֵּי אַבְנֵי־שֹׁהַם וּפִתַּחְתָּ עֲלֵיהֶם שְׁמֹות בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (י) שִׁשָּׁה מִשְּׁמֹתָם עַל הָאֶבֶן הָאֶחָת וְאֶת־שְׁמֹות הַשִּׁשָּׁה הַנּוֹתָרִים עַל־הָאֶבֶן הַשֵּׁנִית כְּתוֹלְדֹתָם:

כתלדתם - כסדר שנולדו: ראובן שמעון לוי יהודה דן נפתלי על האחת, ועל השנית: גד אשר יששכר זבולן יוסף בנימין מלא, שכך הוא כתוב מלא במקום תולדותיו, עשרים וחמש אותיות בכל אחת ואחת.

(יא) מַעֲשֵׂה חָרַשׁ אֶבֶן פִּתּוּחֵי חֹתָם תְּפַתַּח אֶת־שְׁתֵּי הָאֲבָנִים עַל־שְׁמֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֻסַבֹּת מִשְׁבְּצוֹת זָהָב תַּעֲשֶׂה אֹתָם:

מעשה חרש אבן - מעשה אומן של אבנים. חרש זה דבוק הוא לתיבה של אחריו, לפיכך הוא נקוד פתח בסופו. וכן: חרש עצים נטה קו (ישעיהו מ"ד, י"ג) - חרש של עצים, וכן: חרש ברזל מעצד (ישעיהו מ"ד, י"ב) - כל אלה דבוקין ופתוחים. **פתוחי חותם** - כתרגומו: כתב מפרש כגלוף בעזקן, חרוצות האותיות בתוכן, כמו שחורצין חותמי טבעות שהן לחתום איגרות, כתב ניכר ומפורש. **על שמות** - כמו: בשמות. **מסבות משבצות זהב** - מוקפות במשבצות זהב, שעושה מושב האבן בזהב כמין גומא למדת האבן ומשקעה במשבצת, נמצאת המשבצת סובבת את האבן סביב. ומחבר המשבצת באפוד.

(יב) וְשַׂמְתָּ אֶת־שְׁתֵּי הָאֲבָנִים עַל כִּתְפֹת הָאֵפֹד אַבְנֵי זִכָּרֹן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת־שְׁמוֹתָם לִפְנֵי יְיָ עַל־שְׁתֵּי כְתֵפָיו לְזִכָּרֹן:

וְאַתָּה תְּצַוֶּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך, למשה רבינו אין שם בפרשת תצוה. זו דוגמה לכך, שמשה עולה אל השורש שלו, ושם אין לו שם. שם זו הרגשת ה'אני'. למה נותנים שם לילד בברית מילה. נתינת שם זה כמו אדם שעולה מאמריקה שקוראים לו הֶנְרִי, ושואלים אותו אם יש לו גם שם יהודי, השם שלי זה הרגשת ה'אני' שלי. לא רוצים שירגיש את עצמו הנרי, אלא ראובן או שמעון וכו'. שם זו המלכות, זו הרגשת ה'אני'. הילד יגיע בין כה וכה להרגשת ה'אני', ולכן כשנותנים שם לילד ביום השמיני, זה לשמור ולהבטיח שהרגשת ה'אני' אצלו תהיה בקדושה. נתינת השם זה לקדש את הרגשת ה'אני', לכן ברית מילה זו בחינת משיח.

תהלים - פרקים כ"ט - ל"ד

תניא יומי - פרק לא

פרק לא והנה אף אם כשיאריך הרבה להעמיק בענייני' הנ"ל כשעה ושתי' להיות בנמיכת רוח ולב נשבר יבא לידי עצבות גדולה לא יחוש ואף שעצבות היא מצד קליפת נוגה ולא מצד הקדושה כי בצד הקדושה כתיב עוז וחדוה במקומו ואין השכינה שורה אלא מתוך שמחה וכן לדבר הלכה וכו' אלא שאם העצבות היא ממילי דשמיא היא מבחי' טוב שבנוגה [ולכן כתב האר"י ז"ל שאפי' דאגת העונות אינה ראויה כ"א בשעת הוידוי ולא בשעת התפלה ות"ת שצ"ל בשמחה שמצד הקדושה דווקא] אעפ"כ הרי כך היא המדה לאכפיא לס"א במינה ודוגמתה. כמארז"ל מיניה וביה אבא לשדי' ביה נרגא ופגע בו כיוצא בו. וע"ז נאמר בכל עצב יהיה מותר והיתרון היא השמחה הבאה אחר העצב כדלקמן. אך באמת אין לב נשבר ומרירות הנפש על ריחוקה מאור פני ה' והתלבשותה בס"א נקראים בשם עצבות כלל בלשון הקודש כי עצבות היא שלבו מטומטם כאבן ואין חיות בלבו אבל מרירות ולב נשבר אדרבה הרי יש חיות בלבו להתפעל ולהתמרמר רק שהיא חיות מבחי' גבורות קדושות והשמחה מבחי' חסדים כי הלב כלול משתיהן. והנה לעתים צריך לעורר בחי' גבורות הקדושות כדי להמתיק הדינים שהם בחי' נפש הבהמי' ויצה"ר כששולט ח"ו על האדם כי אין הדינים נמתקין אלא בשרשן ולכן ארז"ל לעולם ירגיז אדם יצ"הט והיינו בכל עת שרואה בנפשו שצריך לכך אך שעת הכושר שהיא שעה המיוחדת וראויה לכך לרוב בני אדם היא בשעה שהוא עצב בלא"ה ממילי דעלמא או כך בלי שום סבה אזי היא שעת הכושר להפך העצב להיות ממרי דחושבנא

הנ"ל ולקיים מארז"ל לעולם ירגיז וכו' כנ"ל ובזה יפטר מהעצבות שממילי דעלמא

נ"ך יומי – מיכה פרק ד'

(א) {פ} וְהָיָה| בְּאַחֲרִית הַיָּמִים יִהְיֶה הַר בֵּית־יְ נָכוֹן בְּרֹאשׁ הֶהָרִים וְנִשָּׂא הִוא מִגְּבָעוֹת וְנָהֲרוּ עָלָיו עַמִּים:

ונהרו - ונקבצו שם יחד כנהרות ההולכים אל הים.

(ב) וְהָלְכוּ גּוֹיִם רַבִּים וְאָמְרוּ| לְכוּ| וְנַעֲלֶה אֶל־הַר־יְ וְאֶל־בֵּית אֱ-לֹהֵי יַעֲקֹב וְיוֹרֵנוּ| מִדְּרָכָיו וְנֵלְכָה בְּאֹרְחֹתָיו כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר־יְ מִירוּשָׁלִָם: (ג) וְשָׁפַט בֵּין עַמִּים רַבִּים וְהוֹכִיחַ לְגוֹיִם עֲצֻמִים עַד־רָחוֹק וְכִתְּתוּ חַרְבֹתֵיהֶם לְאִתִּים וַחֲנִיתֹתֵיהֶם לְמַזְמֵרוֹת לֹא־יִשְׂאוּ גּוֹי אֶל־גּוֹי חֶרֶב וְלֹא־יִלְמְדוּן עוֹד מִלְחָמָה:

ושפט - משפט זה לשון תוכחה הוא דשרימנט בלעז.

(ד) וְיָשְׁבוּ אִישׁ תַּחַת גַּפְנוֹ וְתַחַת תְּאֵנָתוֹ וְאֵין מַחֲרִיד כִּי־פִי יְ צְבָאוֹת דִּבֵּר:

כי פי י"י צבאות דבר - והיכן דבר ונתתי שלום בארץ (ויקרא כ"ו:ו').

(ה) כִּי כָּל־הָעַמִּים יֵלְכוּ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהָיו וַאֲנַחְנוּ נֵלֵךְ בְּשֵׁם־יְ אֱ-לֹהֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד:

ילכו איש בשם אלהיו - ילכו לאבדון על שעבדו עבודה זרה כן תירגם יונתן.

(ו) {פ} בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם־יְ אֹסְפָה הַצֹּלֵעָה וְהַנִּדָּחָה אֲקַבֶּצָה וַאֲשֶׁר הֲרֵעֹתִי:

אוספה הצולעה - אכניש מטלטליא. ולי נראה לשון מרפא כמו ואספתו מצרעתו (מלכים ב ה', ו'). **ואשר הריעותי** - ואותם שהריעותי להם בעוונם.

(ז) וְשַׂמְתִּי אֶת־הַצֹּלֵעָה לִשְׁאֵרִית וְהַנַּהֲלָאָה לְגוֹי עָצוּם וּמָלַךְ יְ עֲלֵיהֶם בְּהַר צִיּוֹן מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם: (ח) {פ} וְאַתָּה מִגְדַּל־עֵדֶר עֹפֶל בַּת־צִיּוֹן עָדֶיךָ תֵּאתֶה וּבָאָה הַמֶּמְשָׁלָה הָרִאשׁוֹנָה מַמְלֶכֶת לְבַת יְרוּשָׁלִָם:

ואתה מגדל עדר - ת"י ואת משיחא דישראל דטמיר מן קדם חובי כנישתא דציון פי' מגדל לשון מעוז ותרגום עדר כנסת ישראל ותירגם עופל לשון אופל ויש לפרש מגדל עדר בית המקדש ועופל לשון מגדל עוז (תהלים ס"א, ד'; משלי י"ח, י') וכן עופל ובחן (ישעיהו ל"ב, י"ד). **עדיך תאתה** - שארית הצולעה והנהלאה כולם יקבצו אליך. **ובאה הממשלה הראשונה** - תבא הממשלה שלימה כולה אל בית דוד בירושלים כאשר היתה בתחילה עד שלא נחלקה ומה היא הממשלה הראשונ' הממלכ' לבת ירושלים.

(ט) עַתָּה לָמָּה תָרִיעִי רֵעַ הַמֶּלֶךְ אֵין־בָּךְ אִם־יוֹעַצֵךְ אָבַד כִּי־הֶחֱזִיקָךְ חִיל כַּיּוֹלֵדָה:

עתה - שאת מורדת בי. **למה תריעי רע** - שיתי לבך למה את צריכה לבקש רעים ואהובים מלכי מצרים ומלכי אשור לעזור.

(י) חוּלִי וָגְחִי בַּת־צִיּוֹן כַּיּוֹלֵדָה כִּי־עַתָּה תֵּצְאִי מִקִּרְיָה וְשָׁכַנְתְּ בַּשָּׂדֶה וּבָאת עַד־בָּבֶל שָׁם תִּנָּצְלִי שָׁם יִגְאָלֵךְ יְיָ מִכַּף אוֹיְבַיִךְ:

חולי - לשון חלחלה, כמו כאן: כי החזיקך חיל (מיכה ד', ט') והלשון נופל על יולדת. **וגוחי** - כרעי ושחי על גחונך וכן בלשון משנה כותל הגוחה לרשות הרבים. **תצאי מקריה** - מירושלים ללכת בגולה. **ושכנת בשדה** - תהי שכינתך חרושה כשדה.

(יא) וְעַתָּה נֶאֶסְפוּ עָלַיִךְ גּוֹיִם רַבִּים הָאֹמְרִים תֻּחַנָּף וְתֶחֱזֶ בְּצִיּוֹן עֵינֵינוּ:

האומרים תחנף - עתה תתחייב ציון בחטאתיה ויפקד עליה עוונה. **ותחז בציון עינינו** - ותראינה בה עינינו מה שאוינו לראות בה.

(יב) וְהֵמָּה לֹא יָדְעוּ מַחְשְׁבוֹת יְיָ וְלֹא הֵבִינוּ עֲצָתוֹ כִּי קִבְּצָם כֶּעָמִיר גֹּרְנָה:

כי קבצם כעמיר גורנה - וסופו לקבצם אל עמק יהושפט וסביבות ירושלים למלחמה (יואל ד', ב') כמו שמקבצין עמיר כדי לדושם שם אף הם חיל גוג ומגוג לרעתם נאספו ויאמר הקב"ה לכנסת ישראל קומי ודושי בת ציון (מיכה ד', י"ג).

(יג) קוּמִי וָדוֹשִׁי בַת־צִיּוֹן כִּי־קַרְנֵךְ אָשִׂים בַּרְזֶל וּפַרְסֹתַיִךְ אָשִׂים נְחוּשָׁה וַהֲדִקוֹת עַמִּים רַבִּים וְהַחֲרַמְתִּי לַיְיָ בִּצְעָם וְחֵילָם לַאֲדוֹן כָּל־הָאָרֶץ:

והחרמתי - לשון הקדש. **בצעם** - מה שכנסו מגזילה וחמס. **וחילם** - ונכסיהון.

(יד) עַתָּה תִּתְגֹּדְדִי בַת־גְּדוּד מָצוֹר שָׂם עָלֵינוּ בַּשֵּׁבֶט יַכּוּ עַל־הַלְחִי אֶת שֹׁפֵט יִשְׂרָאֵל:

עתה תתגודדי בת גדוד - עתה בעת גזרתה הרעה על העון כי גבר תתגודדי בת גדוד בת כשדים קבצי גדודין כי עתה הוא אשר תצלחי בגדוד אשר שם מצור. **עלינו בשבט יכו על הלחי** - מי גרם לך להצליח את אשר ישראל מלעיבי' על נביאיהם ושופטיהם ומכים אותם על הלחי כך היו עושים וכן מצינו בפסיקתא (פסיקתא דרב כהנא ט"ז, ד') וכן ישעיה הוא אומר גוי נתתי למכים (ישעיהו נ', ו').

יום שני // ו' אדר

חומש – שני פרשת תצוה

(יג) {שני} {ס} וְעָשִׂיתָ מִשְׁבְּצֹת זָהָב:

ועשית משבצות - מיעוט משבצות שתים. ולא פירש לך עתה בפרשה זו אלא מקצת צורכן, ובפרשת החשן (שמות כ"ח, כ"ה-כ"ח) גומר לך פירושן.

(יד) וּשְׁתֵּי שַׁרְשְׁרֹת זָהָב טָהוֹר מִגְבָּלֹת תַּעֲשֶׂה אֹתָם מַעֲשֵׂה עֲבֹת וְנָתַתָּה אֶת־שַׁרְשְׁרֹת הָעֲבֹתֹת עַל־הַמִּשְׁבְּצֹת:

שרשרות זהב - שלשלאות. **מגבלות** - לסוף גבול החשן. **תעשה אותם מעשה עבות** - מעשה קליעת חוטין, ולא מעשה נקבים וכפלים כאותן שעושין לבורות, אלא כאותן שעושיין לערדסקאות שקורין אינצינשיירש. **ונתת את שרשרות** - של עבותות, העשויות מעשה עבות על משבצות הללו. ולא זהו מקום צוואת עשייתן של שרשראות ולא צואת קביעתן, ואין תעשה האמור כאן לשון ציווי, ואין ונתת האמור כאן לשון ציוי, אלא לשון עתיד. כי בפרשת החשן חוזר ומצוה על עשייתן ועל קביעותן (שמות כ"ח, כ"ב-כ"ח). ולא נכתב כאן אלא להודיע מקצת צורך המשבצות שצוה לעשות עם האפוד, וכתב לך זאת לומר לך: המשבצות הללו יוזקקו לך, לכשתעשה שרשרות מוגבלות על החשן, תתנם על המשבצות הללו.

(טו) {ס} וְעָשִׂיתָ חֹשֶׁן מִשְׁפָּט מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב כְּמַעֲשֵׂה אֵפֹד תַּעֲשֶׂנּוּ זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ:

חשן משפט - שמכפר על קילקול הדין. דבר אחר: משפט - שמברר דבריו והבטחתו אמת, דֵּירַיישְׁנִימֶינְט בלעז. שהמשפט משמש שלשה לשונות - דברי טענת הדיינין, וגמר דין, ועונש הדין, אם עונש מיתה, אם עונש מכות, אם עונש ממון. וזה משמש לשון דברים, שמפרש ומברר דבריו. **כמעשה אפד** - מעשה חשב ומחמשת מינין.

(טז) רָבוּעַ יִהְיֶה כָּפוּל זֶרֶת אָרְכּוֹ וְזֶרֶת רָחְבּוֹ:

זרת ארכו וזרת רחבו - כפול ומוטל לו לפניו כנגד לבו, שנאמר: והיו על לב אהרן (שמות כ"ח, ל'), תלוי בכתפות האפוד הבאות מאחוריו על כתיפיו ונקפלות ויורדות לפניו מעט, והחשן תלוי בהן בשרשרת וטבעות כמו שמפורש בעיניין.

(יז) וּמִלֵּאתָ בוֹ מִלֵּאַת אֶבֶן אַרְבָּעָה טוּרִים אֶבֶן טוּר אֹדֶם פִּטְדָה וּבָרֶקֶת הַטּוּר הָאֶחָד:

ומלאת בו - על שם שהאבנים ממלאים גומות המשבצות המתוקנות להן, קורא אותן בלשון מלואים.

(יח) וְהַטּוּר הַשֵּׁנִי נֹפֶךְ סַפִּיר וְיָהֲלֹם: (יט) וְהַטּוּר הַשְּׁלִישִׁי לֶשֶׁם שְׁבוֹ וְאַחְלָמָה: (כ) וְהַטּוּר הָרְבִיעִי תַּרְשִׁישׁ וְשֹׁהַם וְיָשְׁפֵה מְשֻׁבָּצִים זָהָב יִהְיוּ בְּמִלּוּאֹתָם:

משבצים זהב יהיו - הטורים במלואותם - מוקפין משבצות זהב, בעומק שיעור שיתמלא בעובי האבן, זהו לשון: מלואותם. במלואותם - בשיעור מילוי עוביין של אבנים יהיה עומק המשבצות, לא פחות ולא יותר.

(כא) וְהָאֲבָנִים תִּהְיֶיןָ עַל־שְׁמֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עַל־שְׁמֹתָם פִּתּוּחֵי חוֹתָם אִישׁ עַל־שְׁמוֹ תִּהְיֶיןָ לִשְׁנֵי עָשָׂר שָׁבֶט:

איש על שמו - כסדר תולדותם סדר האבנים, אודם לראובן, פטדה לשמעון, וכן כולן.

(כב) וְעָשִׂיתָ עַל־הַחֹשֶׁן שַׁרְשֹׁת גַּבְלֵת מַעֲשֵׂה עֲבֹת זָהָב טָהוֹר:

ועשית על החשן - בשביל החשן, לקובען בטבעותיו, כמו שמפורש למטה בעניין. **שרשת** - לשון שרשי אילן, שהן מאחזים לאילן ליאחז ולהיתקע בארץ, אף אילו יהו מאחזין לחשן שבהן יהיה תלוי האפוד. והן שתי שרשרות האמורות למעלה (שמות כ"ח, י"ד) בעינין המשבצות. ואף שרשרות (שמות כ"ח, י"ד) פתר מנחם בן סרוק לשון שרשם, ואמר שהרי"ש יתירה בו, כמו: מ"ם שבְּשִׁלְשֹׁם, ומ"ם שבריקם. ואיני רואה את דבריו, אלא שרשרת בלשון עברית, כשלשלת בלשון משנה. **גבלות** - הוא מוגבלות (שמות כ"ח, י"ד) האמור למעלה, שתתקעם בטבעות שיהו בגבול החשן. וכל גבול לשון קצה הוא, אַשׁוֹמַיֶּילְא בלעז. **מעשה עבות** - מעשה קליעה.

(כג) וְעָשִׂיתָ עַל־הַחֹשֶׁן שְׁתֵּי טַבְּעוֹת זָהָב וְנָתַתָּ אֶת־שְׁתֵּי הַטַּבָּעֹת עַל־שְׁנֵי קְצוֹת הַחֹשֶׁן:

על החשן - לצורך החשן כדי לקובען בו. ולא יתכן לומר שתהא תחילת עשייתן עליו, שאם כן מהו שחוזר ואומר: ונתת את שתי הטבעות, הלא כבר נתונות בו? היה לו לכתוב בתחילת המקרא: 'ועשית על קצות החשן שתי טבעות זהב'. ואף בשרשרות צריך אתה לפתר כן. **על שתי קצות החשן** - לשתי פיאות שכנגד צואר, לימינית ולשמאלית הבאין מול כתפות האפוד.

(כד) וְנָתַתָּה אֶת־שְׁתֵּי עֲבֹתֹת הַזָּהָב עַל־שְׁתֵּי הַטַּבָּעֹת אֶל־קְצוֹת הַחֹשֶׁן:

ונתת את שתי עבותות הזהב - הן הן שרשרות גבלות (שמות כ"ח, כ"ב) הכתובות למעלה, ולא פירש מקום קיבוען בחשן, עכשיו מפרש לך: שיהא תוחב אותן בטבעות. תדע לך שהן הן הראשונות, הרי בפרשת אלה פקודי (שמות ל"ט, י"ז-י"ח) לא הוכפלו.

(כה) וְאֵת שְׁתֵּי קְצוֹת שְׁתֵּי הָעֲבֹתֹת תִּתֵּן עַל־שְׁתֵּי הַמִּשְׁבְּצוֹת וְנָתַתָּה עַל־כִּתְפוֹת הָאֵפֹד אֶל־מוּל פָּנָיו:

ואת שתי קצות של שתי העבתת - שני ראשיהן של כל אחד ואחד. **תתן על שתי המשבצות** - הן הן הכתובות למעלה (שמות כ"ח, י"ג-י"ד) בין פרשת החשן לפרשת האפוד, ולא פירש את צורכן ואת מקומן. עכשיו מפרש לך שיתקע בהן ראשי העבותות התחובות בטבעות החשן לימין ולשמאל אצל הצואר, שני ראשי שרשרות הימנית תוקע במשבצות של ימין, וכן בשל שמאל שני ראשי שרשרות השמאל. **ונתת** - המשבצות. **על כתפות האפוד** - אחת בזו ואחת בזו, נמצאו כתפות האפוד מחזיקין את החשן שלא יפול, ובהן הוא תלוי. ועדיין שפת החשן התחתונה הולכת ובאה נוקשת על כריסו ואינה דבוקה לו יפה, לכך הוצרך עוד שתי טבעות לתחתיתו, כמו שמפרש והולך. **אל מול**

פניו - של אפוד, שלא יתן המשבצות בעבר הכתפות שכלפי המעיל, אלא בעבר העליון שכלפי החוץ. והוא קרוי מול פניו של אפוד, כי אותו עבר שאינו נראה אינו קרוי פנים.

(כו) וְעָשִׂיתָ שְׁתֵּי טַבְּעוֹת זָהָב וְשַׂמְתָּ אֹתָם עַל־שְׁנֵי קְצוֹת הַחֹשֶׁן עַל־שְׂפָתוֹ אֲשֶׁר אֶל־עֵבֶר הָאֵפֹד בָּיְתָה:

על שני קצות החשן - הן שתי פיאותיו התחתונות לימין ולשמאל. **על שפתו אשר אל עבר האפד ביתה** - הרי לך שני סימנין. האחד: שיתנם בשתי קצות של תחתיתו שהוא כנגד האפד, שעליונו אינו כנגד האפד, שהרי סמוך לצואר הוא, והאפוד נתון על מתניו. ועוד נתן סימנין שלא יקבעם בעבר החשן שכלפי החוץ, אלא בעבר שכלפי פנים, שנאמר: ביתה. ואותו העבר הוא לצד האפוד, שחשב האפוד חוגרו לכהן, ונקפל הסינר לפני הכהן על מתניו, וקצת כריסו מיכאן ומכאן עד כנגד קצות החשן, וקצותיו שוכבין עליו.

(כז) וְעָשִׂיתָ שְׁתֵּי טַבְּעוֹת זָהָב וְנָתַתָּה אֹתָם עַל־שְׁתֵּי כִתְפוֹת הָאֵפֹד מִלְמַטָּה מִמּוּל פָּנָיו לְעֻמַּת מַחְבַּרְתּוֹ מִמַּעַל לְחֵשֶׁב הָאֵפוֹד:

על שתי כתפות האפוד מלמטה - שהמשבצות ניתנו בראשי כתפות האפוד העליונים הבאים על כתיפיו כנגד גרונו ונקפלות ויורדות לפניו. והטבעות צוה ליתן בראשו השיני שהוא מחובר לאפוד, והוא שנאמר: לעמת מחברתו - סמוך למקום חיבורן באפוד למעלה מן החגורה מעט, שהמחברת לעומת החגורה, ואילו נתונים מעט בגובה זקיפת הכתיפות, הוא שנאמר: ממעל לחשב האפוד, והן כנגד סוף החשן. ונותן פתיל תכלת באותן טבעות שניות ובטבעות החשן, ורוכסן באותו הפתיל לימין ולשמאל, שלא יהא תחתית החשן הולך לפנים וחוזר לאחור ונוקש על כריסו, ונמצא מיושב על המעיל יפה. **מול פניו** - בעבר החיצון.

(כח) וְיִרְכְּסוּ אֶת־הַחֹשֶׁן מִטַּבְּעֹתָו אֶל־טַבְּעֹת הָאֵפוֹד בִּפְתִיל תְּכֵלֶת לִהְיוֹת עַל־חֵשֶׁב הָאֵפֹד וְלֹא־יַזַּח הַחֹשֶׁן מֵעַל הָאֵפוֹד:

וירכסו - לשון חיבור, וכן: מרוכסי איש (תהלים ל"א, כ"א) - חיבורי חבלי רשעים, וכן: והרכסים לבקעה (ישעיהו מ', ד') - הרים הסמוכים זה לזה, שאי איפשר לירד לגי שביניהם אלא בקושי גדול, שמתוך סמיכתן הגיא זקופה ועמוקה, יהיו לבקעת מישור ונוחה לילך. **להיות על חשב האפוד** - להיות החשן דבוק על חשב האפוד. **ולא יזח** - לשון ניתק, ולשון ערבי הוא כדברי דונש בן לברט.

(כט) וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת־שְׁמוֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּחֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט עַל־לִבּוֹ בְּבֹאוֹ אֶל־הַקֹּדֶשׁ לְזִכָּרֹן לִפְנֵי־יְיָ תָּמִיד: (ל) וְנָתַתָּ אֶל־חֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט אֶת־הָאוּרִים וְאֶת־הַתֻּמִּים וְהָיוּ עַל־לֵב אַהֲרֹן בְּבֹאוֹ לִפְנֵי יְיָ וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת־מִשְׁפַּט בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל עַל־לִבּוֹ לִפְנֵי יְיָ תָּמִיד:

את האורים ואת התמים - הוא כתב שם המפורש, שהיה נותנו בתוך כפלי החשן, שעל ידו היה מאיר את דבריו ומתמם את דבריו. ובמקדש שיני היה החשן, שאי איפשר להיות כהן גדול מחוסר בגדים, אבל אותו השם לא היה בתוכו. ועל שם אותו הכתב הוא קרוי משפט, שנאמר: ושאל לו במשפט האורים (במדבר כ"ז, כ"א). **את משפט בני ישראל** - דבר שהם נשפטים ונוכחים על ידו, אם לעשות דבר אם לא לעשות. ולפי מדרש אגדה

(ויקרא רבה י', ו') שהחשן מכפר על מעוותי הדין, נקרא משפט על שם סליחת המשפט.

תהלים - פרקים ל"ה עד ל"ח

תניא – פרק לא

ואח"כ יבא לידי שמחה אמיתית דהיינו שזאת ישיב אל לבו לנחמו בכפליים אחר הדברי' והאמת האלה הנ"ל לאמר ללבו אמת הוא כן בלי ספק שאני רחוק מאד מה' בתכלית ומשוקץ ומתועב כו' אך כל זה הוא אני לבדי הוא הגוף עם נפש החיונית שבו אבל מ"מ יש בקרבי חלק ה' ממש שישנו אפי' בקל שבקלים שהיא נפש האלהית עם ניצוץ אלקות ממש המלובש בה להחיותה רק שהיא בבחי' גלות וא"כ אדרבה כל מה שאני בתכלי' הריחוק מה' והתיעוב ושיקוץ הרי נפש האלהית שבי בגלות גדול יותר והרחמנות עליה גדולה מאד ולזה אשים כל מגמתי וחפצי להוציאה ולהעלותה מגלות זה להשיבה אל בית אביה כנעורי' קודם שנתלבשה בגופי שהיתה נכללת באורו ית' ומיוחדת עמו בתכלית וגם עתה כן תהא כלולה ומיוחדת בו ית' כשאשים כל מגמתי בתור' ומצות להלביש בהן כל עשר בחינותיה כנ"ל ובפרט במצות תפלה לצעוק אל ה' בצר לה מגלותה בגופי המשוקץ להוציאה ממסגר ולדבקה בו ית' וזו היא בחי' תשובה ומעשים טובים שהן מעשים טובים שעושה כדי להשיב חלק ה' למקורא ושרשא דכל עלמין.

נ"ך יומי - מיכה פרק ה'

(א) {ס} וְאַתָּה בֵּית־לֶחֶם אֶפְרָתָה צָעִיר לִהְיוֹת בְּאַלְפֵי יְהוּדָה מִמְּךָ לִי יֵצֵא לִהְיוֹת מוֹשֵׁל בְּיִשְׂרָאֵל וּמוֹצָאֹתָיו מִקֶּדֶם מִימֵי עוֹלָם:

ואתה בית לחם אפרתה - שיצא דוד משם שנאמר בו עבדך ישי בית הלחמי (שמואל א י"ז, נ"ח) ובית לחם קרוי אפרת שנאמר בדרך אפרת היא בית לחם (בראשית מ"ח, ז'). **צעיר להיות באלפי יהודה** - ראוי היית להיות צעיר במשפחות יהודה מפני פסולת רות המואביה שבך. **ממך לי יצא** - משיח בן דוד וכה"א אבן מאסו הבונים (תהלים קי"ח, כ"ב). **ומוצאותיו מקדם** - לפני שמש ינון שמו (תהלים ע"ב, י"ז).

(ב) לָכֵן יִתְּנֵם עַד־עֵת יוֹלֵדָה יָלָדָה וְיֶתֶר אֶחָיו יְשׁוּבוּן עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

לכן יתנם עד עת יולדה - יתנם ביד אויביהם עד בא העת אשר חלה וילדה ציון את בניה (ישעיהו ס"ו, ח') ציון אשר החזיקה עתה חיל כיולדה ועכשיו היא קרויה יולדת. ורבותינו אמרו: מכאן אין בן דוד בא עד שתפשוט המלכות הרשעה בכל העולם כולו תשעה חדשים. אך לפי פשוטו זהו הציעו שפירשתי. **ויתר אחיו** - של מלך יהודה כלומר שאר שבט יהודה. **ישובון על בית ישראל** - יתחברו עם שאר השבטים והיו לממלכה אחת ולא יחצו עוד לשתי ממלכות (יחזקאל ל"ז, כ"ב).

(ג) וְעָמַד וְרָעָה בְּעֹז יְהוָה בִּגְאוֹן שֵׁם יְיָ אֱ-לֹהָיו וְיָשָׁבוּ כִּי־עַתָּה יִגְדַּל עַד־אַפְסֵי־אָרֶץ:

ורעה - ופרנס את ישראל. **וישובו** - מן הגליות. **כי עתה יגדל** - מלכם עד אפסי ארץ והביאום מנחה אליו בסוסים וברכב.

(ד) וְהָיָה֙ זֶ֣ה שָׁל֔וֹם אַשּׁ֖וּר| כִּֽי־יָבֹ֣וא בְאַרְצֵ֑נוּ וְכִ֤י יִדְרֹךְ֙ בְּאַרְמְנוֹתֵ֔ינוּ וַהֲקֵמֹ֥נוּ עָלָ֖יו שִׁבְעָ֣ה רֹעִ֑ים וּשְׁמֹנָ֥ה נְסִיכֵ֖י אָדָֽם׃

והיה זה שלום - גמור וקבוע באין הפסק עוד ולא ידמה לשאר התשועות שהיו צרות אחריהן. **אשור כי יבא** - הרי כי משמש בלשון אם, אם יבא בארצנו כאשר בא עתה. **והקימונו עליו שבעה רועים** - שבעה ושמונה - רבותינו פירשו שמותיהן במסכת סוכה (בבלי סוכה נ"ב:), ואיני יודע מהיכן למדו.

(ה) וְרָעֽוּ אֶת־אֶ֣רֶץ אַשּׁ֔וּר בַּחֶ֖רֶב וְאֶת־אֶ֣רֶץ נִמְרֹ֑ד בִּפְתָחֶ֔יהָ וְהִצִּ֤יל מֵֽאַשּׁוּר֙ כִּֽי־יָבֹ֣וא בְאַרְצֵ֔נוּ וְכִ֥י יִדְרֹ֖ךְ בִּגְבוּלֵֽנוּ׃

ואמרו: ורעו את ארץ אשור - וירועעו, כמו תרועם בשבט ברזל (תהלים ב', ט'). **ואת ארץ נמרוד** - היא בבל. **בפתחיה** - בשערי מדינותיה.

(ו) {פ} וְהָיָ֣ה| שְׁאֵרִ֣ית יַעֲקֹ֗ב בְּקֶ֙רֶב֙ עַמִּ֣ים רַבִּ֔ים כְּטַ֥ל מֵאֵ֖ת יְיָ֑ כִּרְבִיבִ֣ים עֲלֵי־עֵ֔שֶׂב אֲשֶׁ֥ר לֹא־יְקַוֶּ֖ה לְאִ֑ישׁ וְלֹ֥א יְיַחֵ֖ל לִבְנֵ֥י אָדָֽם׃

כטל מאת י"י - שאין בא לעולם ע"י אדם ולא יבקשו פני אדם עליו כך לא יקוה ישראל לעזרת איש כי אם בי"י.

(ז) {פ} וְהָיָ֣ה שְׁאֵרִ֣ית יַעֲקֹ֗ב בַּגּוֹיִם֙ בְּקֶ֙רֶב֙ עַמִּ֣ים רַבִּ֔ים כְּאַרְיֵ֖ה בְּבַהֲמ֣וֹת יַ֑עַר כִּכְפִ֤יר בְּעֶדְרֵי־צֹאן֙ אֲשֶׁ֣ר אִם־עָבַ֔ר וְרָמַ֖ס וְטָרַ֑ף וְאֵ֖ין מַצִּֽיל׃

כאריה בבהמות יער - כך יהי מלכם שליט בכל. **ורמס וטרף** - רמס היא דריסת הארי כשהוא רעב ואוכלו במקומו וטרף הוא כשנושא את הטרף למעונותיו בשביל גורותיו ולבאותיו.

(ח) תָּרֹ֥ם יָדְךָ֖ עַל־צָרֶ֑יךָ וְכָל־אֹיְבֶ֖יךָ יִכָּרֵֽתוּ׃ (ט) וְהָיָ֣ה בַיּ֣וֹם־הַה֗וּא נְאֻם־יְיָ֙ וְהִכְרַתִּ֤י סוּסֶ֙יךָ֙ מִקִּרְבֶּ֔ךָ וְהַאֲבַדְתִּ֖י מַרְכְּבֹתֶֽיךָ׃

והכרתי סוסיך - היא עזרת מצרים שאתם נשענים עליהם להמציאכם סוסים.

(י) וְהִכְרַתִּ֖י עָרֵ֣י אַרְצֶ֑ךָ וְהָרַסְתִּ֖י כָּל־מִבְצָרֶֽיךָ׃

והכרתי ערי ארצך - ולא תצטרך לערי מבצר.

(יא) וְהִכְרַתִּ֤י כְשָׁפִים֙ מִיָּדֶ֔ךָ וּמְעוֹנְנִ֖ים לֹ֥א יִהְיוּ־לָֽךְ׃ (יב) וְהִכְרַתִּ֤י פְסִילֶ֙יךָ֙ וּמַצֵּבוֹתֶ֔יךָ מִקִּרְבֶּ֔ךָ וְלֹא־תִשְׁתַּחֲוֶ֥ה עוֹד֙ לְמַעֲשֵׂ֣ה יָדֶ֔יךָ׃ (יג) וְנָתַשְׁתִּ֥י אֲשֵׁירֶ֖יךָ מִקִּרְבֶּ֑ךָ וְהִשְׁמַדְתִּ֖י עָרֶֽיךָ׃

והשמדתי עריך - ואשיצי בעלי דבבך וכן ומלאו פני תבל ערים (ישעיהו י"ד, כ"א), וכן ויהי עריך (שמואל א כ"ח, ט"ז).

(יד) וְעָשִׂ֥יתִי בְאַ֖ף וּבְחֵמָ֑ה נָקָ֕ם אֶת־הַגּוֹיִ֖ם אֲשֶׁ֥ר לֹא שָׁמֵֽעוּ׃

יום שלישי // ז' אדר

חומש - שלישי פרשת תצוה

(לא) {שלישי} {ס} וְעָשִׂיתָ אֶת־מְעִיל הָאֵפוֹד כְּלִיל תְּכֵלֶת:

את מעיל האפוד - שהאפוד נתון עליו לחגורה. **כליל תכלת** - כולו תכלת, שאין מין אחר מעורב בו.

(לב) וְהָיָה פִּי־רֹאשׁוֹ בְּתוֹכוֹ שָׂפָה יִהְיֶה לְפִיו סָבִיב מַעֲשֵׂה אֹרֵג כְּפִי תַחְרָא יִהְיֶה־לּוֹ לֹא יִקָּרֵעַ:

והיה פי ראשו - פה המעיל, שבגובהו היא פתיחת בית הצואר. **בתוכו** - כתרגומו: כפיל לגויה, כפול לתוכו להיות לו לשפה כפילתו, והוא מעשה ארג ולא במחט. **כפי תחרא** - למדתה שהשריונים שלהם פיהם כפול. **לא יקרע** - כדי שלא יקרע. והקורעו עובר בלאו, שזה ממניין לאוין שבתורה, וכן: לא יזח החשן (שמות כ"ח, כ"ח), וכן: לא יסורו ממנו (שמות כ"ה, ט"ו) הנאמר בבדי הארון.

(לג) וְעָשִׂיתָ עַל־שׁוּלָיו רִמֹּנֵי תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי עַל־שׁוּלָיו סָבִיב וּפַעֲמֹנֵי זָהָב בְּתוֹכָם סָבִיב:

רמני - עגלגלים וחלולים היו, כמין רמונים העשויים כמין ביצת תרנגולת. **ופעמוני זהב** - זגים עם ענבלים שבתוכם. **בתוכם סביב** - ביניהם סביב, בין שני רמונים, פעמן אחד דבוק ותלוי בשולי המעיל.

(לד) פַּעֲמֹן זָהָב וְרִמֹּון פַּעֲמֹן זָהָב וְרִמֹּון עַל־שׁוּלֵי הַמְּעִיל סָבִיב:

פעמן זהב ורמון - אצלו, פעמן זהב ורמן - אצלו.

(לה) וְהָיָה עַל־אַהֲרֹן לְשָׁרֵת וְנִשְׁמַע קֹולוֹ בְּבֹאוֹ אֶל־הַקֹּדֶשׁ לִפְנֵי יְהוָה וּבְצֵאתוֹ וְלֹא יָמוּת:

ולא ימות - מכלל לאו אתה שומע הין, אם יהיו לו - לא יתחייב מיתה, הא אם יכנס מחוסר אחד מן הבגדים הללו - חייב מיתה בידי שמים.

(לו) {ס} וְעָשִׂיתָ צִּיץ זָהָב טָהוֹר וּפִתַּחְתָּ עָלָיו פִּתּוחֵי חוֹתָם קֹדֶשׁ לַיי:

ציץ - כמין טס זהב היה, רחב שתי אצבעות, מקיף על המצח מאזן לאזן.

(לז) וְשַׂמְתָּ אֹתוֹ עַל־פְּתִיל תְּכֵלֶת וְהָיָה עַל־הַמִּצְנֶפֶת אֶל־מוּל פְּנֵי־הַמִּצְנֶפֶת יִהְיֶה:

על פתיל תכלת - ובמקום אחר הוא אומר: ויתנו עליו פתיל תכלת (שמות ל"ט, ל"א), ועוד כתוב כאן: והיה על המצנפת, ולמטן הוא אומר: והיה על מצח אהרן (שמות כ"ח, ל"ח). ובשחיטת קדשים שנינו: שערו היה נראה בין ציץ למצנפת ששם מניח תפילין (בבלי זבחים י"ט.). למדנו שהמצנפת למעלה בגובה הראש, ואינה עמוקה ליכנס בה כל הראש עד המצח. והציץ מלמטה, והפתילין היו נוקבין ותלויין בו בשני ראשין ובאמצעיתו, ששה בשלשה מקומות הללו: פתיל מלמעלה מבחוץ, ואחד מבפנים

כנגדו, וקושר ראשי הפתילים מאחורי העורף שלשתן, ונמצאו בין אורך הטס ופתילי ראשיו מקיפין את הקדקד. והפתיל האמצעי כשראשו קשור עם ראשי השנים הולך על פני רוחב הראש מלמעלה, ונמצא עשוי כמין כובע. ועל פתיל האמצעי הוא אומר: והיה על המצנפת, והיה נותן את הציץ על ראשו כמין כובע על המצנפת, והפתיל האמצעי מחזיקו שאינו נופל, והטס תלוי כנגד מצחו. נתקיימו כל מקראות: פתיל על הציץ (שמות ל"ט, ל"א), וציץ על הפתיל (שמות כ"ח, ל"ז), ופתיל על המצנפת מלמעלה (שמות ל"ט, ל"א).

(לח) וְהָיָה֙ עַל־מֵ֣צַח אַהֲרֹ֔ן וְנָשָׂ֥א אַהֲרֹ֖ן אֶת־עֲוֹ֣ן הַקֳּדָשִׁ֑ים אֲשֶׁ֨ר יַקְדִּ֜ישׁוּ בְּנֵ֤י יִשְׂרָאֵל֙ לְכֹ֣ל־מַתְּנֹ֣ת קָדְשֵׁיהֶ֔ם וְהָיָ֥ה עַל־מִצְחוֹ֙ תָּמִ֣יד לְרָצ֔וֹן לָהֶ֖ם לִפְנֵ֥י יְהוָֽה׃

ונשא אהרן - לשון סליחה, ואף על פי כן אינו זז ממשמעו, אהרן נושא את המשא של העון, נמצא מסולק העון מן הקדשים. **עון הקדשים** - לרצות על הדם והחלב שקרבו בטומאה, כמו ששנינו (בבלי פסחים ט"ז:): איזה עון הוא נושא, אם עון פיגול, הרי כבר נאמר וכו'. ואין לומר שיכפר על כהן שהקריבם טמאים, שהרי עון הקדשים נאמר, ולא: 'עון המקריב', אינו אלא מרצה להכשיר הקרבן. **והיה על מצחו תמיד** - אי איפשר לומר שיהא עליו תמיד, שהרי אינו עליו אלא בשעת עבודה, אלא: תמיד לרצון להם - אפילו אינו על מצחו, שלא היה כהן גדול עובד באותה שעה. ולדברי האומר (בבלי יומא ז':): עודהו על מצחו מרצה, ואם לאו אינו מרצה, נדרש: על מצחו תמיד - ללמד שימשמש בו בעודו על מצחו, שלא יסיח דעתו ממנו.

(לט) וְשִׁבַּצְתָּ֥ הַכְּתֹנֶ֖ת שֵׁ֑שׁ וְעָשִׂ֤יתָ מִצְנֶ֙פֶת֙ שֵׁ֔שׁ וְאַבְנֵ֥ט תַּעֲשֵׂ֖ה מַעֲשֵׂ֥ה רֹקֵֽם׃

ושבצת - עשה אותה משבצות משבצות, וכולה של שש.

(מ) וְלִבְנֵ֣י אַהֲרֹ֗ן תַּעֲשֶׂ֤ה כֻתֳּנֹת֙ וְעָשִׂ֣יתָ לָהֶ֔ם אַבְנֵטִ֖ים וּמִגְבָּעוֹת֙ תַּעֲשֶׂ֣ה לָהֶ֔ם לְכָב֖וֹד וּלְתִפְאָֽרֶת׃

ולבני אהרן תעשה - ארבעה בגדים הללו ולא יותר: כתנת, ואבנט, ומגבעות היא מצנפת, ומכנסיים כתובין למטה בפרשה (שמות כ"ח, מ"ב).

(מא) וְהִלְבַּשְׁתָּ֣ אֹתָ֔ם אֶת־אַהֲרֹ֖ן אָחִ֑יךָ וְאֶת־בָּנָ֣יו אִתּ֗וֹ וּמָשַׁחְתָּ֤ אֹתָם֙ וּמִלֵּאתָ֣ אֶת־יָדָ֔ם וְקִדַּשְׁתָּ֥ אֹתָ֖ם וְכִהֲנ֥וּ לִֽי׃

והלבשת אותם את אהרן - אותן בגדים האמורין באהרן: חשן, ואפוד, ומעיל, וכתנת תשבץ, מצנפת, ואבנט, וציץ, ומכנסיים כתובים למטה (שמות כ"ח, מ"ב) בכולן. **ואת בניו אתו** - אותן הכתובים בהן. **ומשחת אותם** - את אהרן ואת בניו בשמן המשחה. **ומלאת את ידם** - כל מילוי ידים לשון חינוך, כשהוא נכנס לדבר להיות מוחזק בו, מאותו יום והלאה הוא. ובלשון לעז כשממנין אדם על פקודת דבר, נותן השליט בידו בית יד של עור שקורין גַּנְט, ועל ידו הוא מחזיקו בדבר, וקורין לאותה מסירה רְוויִשְׁטִיר בלעז, והוא מילוי ידים.

(מב) וַעֲשֵׂ֣ה לָהֶ֔ם מִכְנְסֵי־בָ֖ד לְכַסּ֣וֹת בְּשַׂ֣ר עֶרְוָ֑ה מִמָּתְנַ֥יִם וְעַד־יְרֵכַ֖יִם יִהְיֽוּ׃

ועשה להם - לאהרן ולבניו. **מכנסי בד** - הרי שמנה לכהן גדול, וארבעה להדיוט.

(מג) וְהָיוּ֙ עַל־אַהֲרֹ֣ן וְעַל־בָּנָ֔יו בְּבֹאָ֗ם | אֶל־אֹ֙הֶל מוֹעֵ֔ד אוֹ֙ בְּגִשְׁתָּ֣ם אֶל־הַמִּזְבֵּ֔חַ לְשָׁרֵ֖ת בַּקֹּ֑דֶשׁ וְלֹא־יִשְׂא֥וּ עָוֹ֖ן וָמֵ֥תוּ חֻקַּת־עוֹלָ֛ם לוֹ֥ וּלְזַרְעֽוֹ אַחֲרָֽיו׃

והיו - כל הבגדים האלה, על אהרן, הראוים לו. **ועל בניו** - האמורים בהם. **בבאם אל אהל מועד** - להיכל, וכן למשכן. **ומתו** - הא למדת שהמשמש מחוסר בגדים במיתה. **חקת עולם לו** - כל מקום שנאמר: חקה, לעכב.

וְקִדַּשְׁתָּ אֹתָם וְכִהֲנוּ לִי

וקדשת אתם וכהנו לי (כח, מא), המלך מנהיג את העם שלו על פי רצונותיו. אלו המצות שלו. זה נקרא 'כתר מלכות'. מעליו יש 'כתר תורה' שמושרש בענג. התורה נקראת חיים - 'תורת חיים' - וחיים הם התענוג, כמו בפסוק "כי עמך מקור חיים באורך נראה אור". חיים הם אור, בעוד אמונה היא מאור, מקור האור, היא העצם. האמונה היא 'כתר כהונה' שמעל לכל. למה, הכהן המשרת עובד את ה', ועליו כתוב "גדול שמושה יותר מלמודה". ללמוד מן הרב זה לקבל את האור שלו, אבל לשמש אותו, זה כבר לקבל מן העצם שלו. זה להיות דבק בעצמותו. כהונה היא השמוש המגיע עד העצמות. תורה היא מה שישראל לומדים מן הקב"ה - "וכל בניך למודי הוי" - וזה האור.

תהלים - פרקים ל"ט עד מ"ג

תניא - פרק לא

וזאת תהיה עבודתו כל ימיו בשמחה רבה היא שמחת הנפש בצאתה מהגוף המתועב ושבה אל בית אביה כנעוריה בשעת התורה והעבודה וכמארז"ל להיות כל ימיו בתשובה ואין לך שמחה גדולה כצאת מהגלות והשביה כמשל בן מלך שהיה בשביה וטוחן בבית האסורים ומנוול באשפה ויצא לחפשי אל בית אביו המלך ואף שהגוף עומד בשיקוצו ותיעובו וכמ"ש בזהר דנקרא משכא דחויא כי מהותה ועצמותה של הנפש הבהמית לא נהפך לטוב ליכלל בקדושה מ"מ תיקר נפשו בעיניו לשמוח בשמחתה יותר מהגוף הנבזה שלא לערבב ולבלבל שמחת הנפש בעצבון הגוף. והנה בחי' זו היא בחי' יציאת מצרים שנאמר בה כי ברח העם דלכאור' הוא תמוה למה היתה כזאת וכי אילו אמרו לפרעה לשלחם חפשי לעולם לא היה מוכרח לשלחם אלא מפני שהרע שבנפשות ישראל עדיין היה בתקפו בחלל השמאלי כי לא פסקה זוהמתם עד מתן תורה רק מגמתם וחפצם היתה לצאת נפשם האלהית מגלות הס"א היא טומאת מצרים ולדבקה בו ית' וכדכתיב ה' עוזי ומעוזי ומנוסי ביום צרה וגו'

משגבי ומנוסי וגו' והוא מנוס לי וגו' ולכן לעתיד כשיעביר ה' רוח הטומאה מן הארץ כתיב ובמנוסה לא תלכון כי הולך לפניכם ה' וגו.'

נ"ך יומי – מיכה פרק ו'

(א) {פ} שִׁמְעוּ־נָ֣א אֵ֔ת אֲשֶׁר־יְ אֹמֵ֖ר קוּם֙ רִ֣יב אֶת־הֶהָרִ֔ים וְתִשְׁמַ֖עְנָה הַגְּבָעֹ֥ות קוֹלֶֽךָ׃

את ההרים - את האבות. **הגבעות** - האמהות.

(ב) שִׁמְעוּ֙ הָרִ֣ים אֶת־רִ֔יב יְ֖ וְהָאֵתָנִ֑ים מֹוסְדֵ֖י אָ֥רֶץ כִּֽי־רִ֛יב לַיְ֥ עִם־עַמֹּ֖ו וְעִם־יִשְׂרָאֵ֥ל יִתְוַכָּֽח׃ (ג) עַמִּ֣י מֶה־עָשִׂ֔יתִי לְךָ֖ וּמָ֣ה הֶלְאִיתִ֑יךָ עֲנֵ֖ה בִּֽי׃

מה עשיתי לך - תן לבך להכיר מה טוב עשיתי לך. **ומה הלאתיך** - בעבודתי. **ענה בי** - העד בי.

(ד) כִּ֣י הֶעֱלִיתִ֔יךָ מֵאֶ֖רֶץ מִצְרַ֑יִם וּמִבֵּ֣ית עֲבָדִ֔ים פְּדִיתִ֖יךָ וָאֶשְׁלַ֣ח לְפָנֶ֔יךָ אֶת־מֹשֶׁ֖ה אַהֲרֹ֥ן וּמִרְיָֽם׃

כי העליתיך - אע"פ שעשיתי לך כל הטובה הזאת לא הלאתיך בעבודה גדולה ובקרבנות גדולים. **את משה אהרן ומרים** - ת"י משה לאלפא מסורת דינין ואהרן לכפרא על עמא ומרים לאוראה לנשיא.

(ה) עַמִּ֗י זְכָר־נָא֙ מַה־יָּעַ֣ץ בָּלָ֔ק מֶ֖לֶךְ מֹואָ֑ב וּמֶה־עָנָ֤ה אֹתֹו֙ בִּלְעָ֣ם בֶּן־בְּעֹ֔ור מִן־הַשִּׁטִּ֖ים עַד־הַגִּלְגָּ֑ל לְמַ֣עַן דַּ֔עַת צִדְקֹ֖ות יְ׃

ומה ענה אותו בלעם בן בעור - מה אזעום לא זעם י"י (במדבר כ"ג, ח') שלא כעסתי כל אותן הימים. **מן השטים** - שחטאתם לי שם דעו צדקותי שלא מנעתי טובתי ועזרתי מכם עד הבאתי אתכם לגלגל וכבשתי לפניכם שם את הארץ.

(ו) בַּמֶּ֤ה אֲקַדֵּם֙ יְ֔ אִכָּ֖ף לֵא-לֹהֵ֣י מָר֑וֹם הַאֲקַדְּמֶ֤נּוּ בְעֹולֹות֙ בַּעֲגָלִ֔ים בְּנֵ֥י שָׁנָֽה׃

אכף - אהיה כפוף.

(ז) הֲיִרְצֶ֤ה יְ֙ בְּאַלְפֵ֣י אֵילִ֔ים בְּרִבְבֹ֖ות נַחֲלֵי־שָֽׁמֶן הַאֶתֵּ֤ן בְּכֹורִי֙ פִּשְׁעִ֔י פְּרִ֥י בִטְנִ֖י חַטַּ֥את נַפְשִֽׁי׃

נחלי שמן - למנחות. **האתן בכורי** - קרבן לפשעי.

(ח) הִגִּ֥יד לְךָ֖ אָדָ֑ם מַה־טֹּ֔וב וּמָה־יְ֣ דֹּרֵ֔שׁ מִמְּךָ֖ כִּ֣י אִם־עֲשֹׂ֤ות מִשְׁפָּט֙ וְאַהֲבַ֣ת חֶ֔סֶד וְהַצְנֵ֖עַ לֶ֣כֶת עִם־אֱלֹהֶֽיךָ׃

הגיד - הקב"ה לך אדם מה טוב לך לעשות. **והצנע לכת** - ת"י הוי צנוע למיהך בדחלא דאלהך. דבר אחר: והצנע לכת לא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם אדם מבייש את חבירו ובא לפייסו ואומר לו איני מתרצה לך עד שיבא פלוני ופלוני שבזיתני לפניהם אבל הקב"ה אין חפץ אלא שישוב אליו בינו לבין עצמו.

(ט) {ס} קֹ֤ול יְ֙ לָעִ֣יר יִקְרָ֔א וְתוּשִׁיָּ֖ה יִרְאֶ֣ה שְׁמֶ֑ךָ שִׁמְעוּ֙ מַטֶּ֔ה וּמִ֖י יְעָדָֽהּ׃

קול י"י לעיר יקרא - קל נבייא די"י על קרתא מכריזין להם תשובה. **ותושיה יראה שמך** - ותושיה קורא להם הנביא אשר רואה את שמך אשר נותן לב להתבונן ולראות דרכיך ותושיה מוסב על מקרא שלמעלה הימנו. **שמעו מטה ומי יעדה** - הטו אזן ושמעו מטה הפורענות אשר תרדה אתכם שהנביאים מתרים בכם ושמעו מי הוא אשר ייעד אותו הפורענות אם יכולת בידו לקיים מה שגוזר ויונתן לא כן תירגם.

(י) עֹוד הַאֵשׁ בֵּית רָשָׁע אֹצְרוֹת רֶשַׁע וְאֵיפַת רָזוֹן זְעוּמָה:

עוד האש בית רשע אוצרות רשע - ה"א האש נקודה פתח לפי שהיא תמוה וכן פירושו עוד לשון אורך ימים הוא, האש כמו היש, מצינו אישי (דברי הימים א ב', י"ג) אבי דוד במקום ישי אף כאן אש במקום יש וכן אם אש להמין (שמואל ב י"ד, י"ט) ולהשמאיל אם יש להאמין ולהשמאיל. ויונתן תרגם: כן האית שיעלה בלבבכם שיתקיים בית רשע לאורך ימי' ואוצרות רשע. **ואיפת רזון זעומה** - מדה קטנה שעשיריכם מרמים בה העניים ומביאין אותן לידי רזון והוא זעומה באפו של הקב"ה.

(יא) הַאֶזְכֶּה בְּמֹאזְנֵי רֶשַׁע וּבְכִיס אַבְנֵי מִרְמָה: (יב) אֲשֶׁר עֲשִׁירֶיהָ מָלְאוּ חָמָס וְיֹשְׁבֶיהָ דִּבְּרוּ־שֶׁקֶר וּלְשׁוֹנָם רְמִיָּה בְּפִיהֶם: (יג) וְגַם־אֲנִי הֶחֱלֵיתִי הַכּוֹתֶךָ הַשְׁמֵם עַל־חַטֹּאתֶךָ:

החליתי הכותך - האנשתי מכותיך חזקות וחולות ואנושות. **השמם** - להשמימך על חטאתיך.

(יד) אַתָּה תֹאכַל וְלֹא תִשְׂבָּע וְיֶשְׁחֲךָ בְּקִרְבֶּךָ וְתַסֵּג וְלֹא תַפְלִיט וַאֲשֶׁר תְּפַלֵּט לַחֶרֶב אֶתֵּן:

וישחך בקרבך - המאכל שתאכל אכניס בו מארה בתוך המעים ויגרום לך חולי שתהא חולה והולך שחוח וכן מפרש אותו בספרי (ספרי דברים י"א, י"ב) מניין אף בתוך המעים ת"ל וישחך בקרבך בפרשת והיה עקב במדרש תמיד עיני י"י אלהיך בה (דברים י"א, י"ב) ואף יונתן תירגם כן ויהי לך למרע מתא במעיך. **ותסג** - את אויביך המוליכים בניך ובנותיך בשבי ולא תפלטם ואם תפלטם סופם לחרב. ומשמו של ר' מנחם שמעתי: **ותסג** - לתאות תשמיש ולא תפליט לא יהי' לך כח לפלוט שכבת זרע ואם תפלטם סופה לחרב אתן אתכם. ויונתן תרגם לשון הראשון.

(טו) אַתָּה תִזְרַע וְלֹא תִקְצוֹר אַתָּה תִדְרֹךְ־זַיִת וְלֹא־תָסוּךְ שֶׁמֶן וְתִירוֹשׁ וְלֹא תִשְׁתֶּה־יָיִן: (טז) וְיִשְׁתַּמְּרוּ חֻקּוֹת עָמְרִי וְכֹל מַעֲשֵׂה בֵית־אַחְאָב וַתֵּלְכוּ בְּמֹעֲצוֹתָם לְמַעַן תְּתִּי אֹתְךָ לְשַׁמָּה וְיֹשְׁבֶיהָ לִשְׁרֵקָה וְחֶרְפַּת עַמִּי תִּשָּׂאוּ:

וישתמר חוקות עמרי - וידעתי כי לא תשמעו אלי כי ישתמר על ידיכם וביניכם כל חוקות עמרי ואחאב. **וחרפת עמי תשאו** - אתם תקבלון עון החרפה שאומות העולם מחרפין את עמי שהעידה בהם תורה על כך לא יהיה לך איפה ואיפה (דברים כ"ה, י"ד) והם אינם שומרים.

יום רביעי א' אדר - ח' אדר

חומש - רביעי פרשת תצוה

(א) {רביעי} {ס} וְזֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְקַדֵּשׁ אֹתָם לְכַהֵן לִי֙ לָקַ֣ח פַּ֣ר אֶחָ֔ד
בֶּן־בָּקָ֖ר וְאֵילִ֥ם שְׁנָיִ֖ם תְּמִימִֽם:

לקח - כמו: קח, ושתי גזרות הן, אחת של קיחה, ואחת של לקיחה, ולהן פתרון אחד.
פר אחד - לכפר על מעשה העגל שהוא פר.

(ב) וְלֶ֣חֶם מַצּ֗וֹת וְחַלֹּ֤ת מַצּוֹת֙ בְּלוּלֹ֣ת בַּשֶּׁ֔מֶן וּרְקִיקֵ֥י מַצּ֖וֹת מְשֻׁחִ֣ים בַּשָּׁ֑מֶן סֹ֥לֶת חִטִּ֖ים
תַּעֲשֶׂ֥ה אֹתָֽם:

ולחם מצות, וחלות מצות, ורקיקי מצות - הרי אילו שלשה מינין: רבוכה, וחלות, ורקיקין. **לחם מצות** - היא הקרויה למטה בעניין: חלת לחם שמן (שמות כ"ט, כ"ג) - על שם שנותן שמן ברבוכה כנגד החלות והרקיקין. וכל המינין באין עשר עשר חלות. **בלולות בשמן** - כשהן קמח יוצק בהן השמן ובוללן. **משוחים בשמן** - אחר אפייתן מושחן כמין כי (משנה מנחות ו', ג'; בבלי מנחות ע"ד:), כ"ף יונית, שהיא עשויה כנו"ן שלנו.

(ג) וְנָתַתָּ֣ אוֹתָ֔ם עַל־סַ֖ל אֶחָ֑ד וְהִקְרַבְתָּ֥ אֹתָ֛ם בַּסֶּ֖ל וְאֶת־הַפָּ֥ר וְאֶת שְׁנֵ֖י הָאֵילִֽם:

והקרבת אותם - אל חצר המשכן ביום הקמתו.

(ד) וְאֶת־אַהֲרֹ֥ן וְאֶת־בָּנָ֖יו תַּקְרִ֣יב אֶל־פֶּ֣תַח אֹ֣הֶל מוֹעֵ֑ד וְרָחַצְתָּ֥ אֹתָ֖ם בַּמָּֽיִם:

ורחצת - טבילת כל הגוף.

(ה) וְלָקַחְתָּ֣ אֶת־הַבְּגָדִ֗ים וְהִלְבַּשְׁתָּ֛ אֶת־אַהֲרֹ֖ן אֶת־הַכֻּתֹּ֑נֶת וְאֵת֙ מְעִ֣יל הָאֵפֹ֔ד וְאֶת־
הָאֵפֹ֖ד וְאֶת־הַחֹ֑שֶׁן וְאָפַדְתָּ֥ לּ֛וֹ בְּחֵשֶׁב֖ הָאֵפֽוֹד:

ואפדת - קשט ותקן החגורה והסינר סביבותיו.

(ו) וְשַׂמְתָּ֥ הַמִּצְנֶ֖פֶת עַל־רֹאשׁ֑וֹ וְנָתַתָּ֗ אֶת־נֵ֙זֶר֙ הַקֹּ֔דֶשׁ עַל־הַמִּצְנָֽפֶת:

נזר הקדש - זה הציץ. **על המצנפת** - כמו שפירשתי למעלה (רש"י שמות כ"ח, ל"ז): על ידי הפתיל האמצעי ושני הפתילים שבראשו הקשורים שלשתן מאחורי העורף, הוא נותנו על המצנפת כמין כובע.

(ז) וְלָקַחְתָּ֣ אֶת־שֶׁ֔מֶן הַמִּשְׁחָ֖ה וְיָצַקְתָּ֣ עַל־רֹאשׁ֑וֹ וּמָשַׁחְתָּ֖ אֹתֽוֹ:

ומשחת אותו - אף משיחה זו כמין כי, כ"ף, נותן שמן על ראשו ובין ריסי עיניו, ומחברן באצבעו.

(ח) וְאֶת־בָּנָ֖יו תַּקְרִ֑יב וְהִלְבַּשְׁתָּ֖ם כֻּתֳּנֹֽת: (ט) וְחָגַרְתָּ֣ אֹתָ֗ם אַבְנֵ֤ט אַהֲרֹן֙ וּבָנָ֔יו וְחָבַשְׁתָּ֥
לָהֶ֖ם מִגְבָּעֹ֑ת וְהָיְתָ֤ה לָהֶם֙ כְּהֻנָּ֣ה לְחֻקַּ֔ת עוֹלָ֑ם וּמִלֵּאתָ֖ יַ֥ד־אַהֲרֹ֖ן וְיַד־בָּנָֽיו:

והיתה להם - מילוי ידים זה לכהונת עולם. **ומלאת** - על ידי הדברים האלה. **יד אהרן ובניו** - במילוי הכהונה.

(י) וְהִקְרַבְתָּ אֶת־הַפָּר לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְסָמַךְ אַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת־יְדֵיהֶם עַל־רֹאשׁ הַפָּר:

(יא) וְשָׁחַטְתָּ אֶת־הַפָּר לִפְנֵי יְיָ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:

פתח אהל מועד - בחצר המשכן, שהוא לפני הפתח.

(יב) וְלָקַחְתָּ מִדַּם הַפָּר וְנָתַתָּה עַל־קַרְנֹת הַמִּזְבֵּחַ בְּאֶצְבָּעֶךָ וְאֶת־כָּל־הַדָּם תִּשְׁפֹּךְ אֶל־יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ:

על קרנות - למעלה בקרנות ממש. **ואת כל הדם** - שירי הדם. **אל יסוד המזבח** - כמין בליטת בית קיבול עשו לו סביב סביב, לאחר שעלה אמה מן הארץ.

(יג) וְלָקַחְתָּ אֶת־כָּל־הַחֵלֶב הַמְכַסֶּה אֶת־הַקֶּרֶב וְאֵת הַיֹּתֶרֶת עַל־הַכָּבֵד וְאֵת שְׁתֵּי הַכְּלָיֹת וְאֶת־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵיהֶן וְהִקְטַרְתָּ הַמִּזְבֵּחָה:

החלב המכסה את הקרב - הוא הקרום שעל הכרס, שקורין טיילא. **ואת היותרת** - היא טרפשא דכבדא, שקורין איבדש. **על הכבד** - אף מן הכבד יטול עמה.

(יד) וְאֶת־בְּשַׂר הַפָּר וְאֶת־עֹרוֹ וְאֶת־פִּרְשׁוֹ תִּשְׂרֹף בָּאֵשׁ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה חַטָּאת הוּא:

תשרף באש - לא מצינו חטאת חיצונה נשרפת אלא זו.

(טו) וְאֶת־הָאַיִל הָאֶחָד תִּקָּח וְסָמְכוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת־יְדֵיהֶם עַל־רֹאשׁ הָאָיִל: (טז) וְשָׁחַטְתָּ אֶת־הָאַיִל וְלָקַחְתָּ אֶת־דָּמוֹ וְזָרַקְתָּ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:

וזרקת - בכלי, אוחז במזרק וזורק כנגד הקרן, כדי שיראה לכאן ולכאן. ואין קרבן טעון מתנה באצבע אלא חטאת בלבד. אבל שאר זבחים אין טעונין קרן ולא אצבע, שמתן דמים מחצי המזבח ולמטה ואינו עולה בכבש, אלא עומד וזורק. **סביב** - מפרש בשחיטת קדשים שאין נותן אלא שתי מתנות שהן ארבע: האחת בקרן זוית זו, והאחת בשכנגדה באלכסון, וכל מתנה נראית בשני צדי הקרן אילך ואילך. נמצא הדם נותן בארבע רוחות, לכך קרוי: סביב (בבלי זבחים נ"ב:).

(יז) וְאֶת־הָאַיִל תְּנַתֵּחַ לְנִתָחָיו וְרָחַצְתָּ קִרְבּוֹ וּכְרָעָיו וְנָתַתָּ עַל־נִתָחָיו וְעַל־רֹאשׁוֹ:

על נתחיו - עם נתחיו, מוסף על שאר הנתחים.

(יח) וְהִקְטַרְתָּ אֶת־כָּל־הָאַיִל הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה הוּא לַיְיָ רֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיְיָ הוּא:

ריח ניחח - נחת רוח לפני, שאמרתי, ונעשה רצוני. אשה - לשון אש, היא הקטרת האיברים שעל האש.

תהלים - פרקים מ"ד עד מ"ח

תניא – פרק ל"א

ולהיות בחי' תשובה זו ביתר שאת ויתר עז מעומקא דלבא וגם שמחת הנפש תהיה בתוספת אורה ושמחה כאשר ישיב אל לבו דעת ותבונה לנחמו מעצבונו ויגונו לאמר כנ"ל הן אמת כו' אך אני לא עשיתי את עצמי. ולמה עשה ה' כזאת להוריד חלק מאורו ית' הממלא וסובב כל עלמין וכולא קמי' כלא חשיב והלבישו במשכא דחויא וטפה סרוחה אין זה כי אם ירידה זו היא צורך עליה להעלות לה' כל נפש החיונית הבהמית שמקליפת נוגה וכל לבושיה הן בחי' מחשבה דבור ומעשה שלה ע"י התלבשותן במעשה דבור ומחשבת התורה [וכמ"ש לקמן ענין העלאה זו באריכות איך שהיא תכלית בריאת העולם] וא"כ איפוא זאת אעשה וזאת תהיה כל מגמתי כל ימי חלדי לכל בהן חיי רוחי ונפשי וכמ"ש אליך ה' נפשי אשא דהיינו לקשר מחשבתי ודבורי במחשבתו ודבורו ית' והן הן גופי הלכות הערוכו' לפנינו וכן מעשה במעשה המצות שלכן נקראת התורה משיבת נפש פי' למקורה ושרשה וע"ז נאמ' פקודי ה' ישרים משמחי לב:

נ"ך יומי - מיכה פרק ז'

(א) {פ} אַלְלַי לִי כִּי הָיִיתִי כְּאָסְפֵּי־קַיִץ כְּעֹלְלֹת בָּצִיר אֵין־אֶשְׁכּוֹל לֶאֱכֹל בִּכּוּרָה אִוְּתָה נַפְשִׁי:

אללי לי - הנביא מקונן על עצמו אוי לי שהועמדתי לנביא בעת הזאת שאין בנ"א צדיקים בדור. **כאספי קיץ** - נקוד חטף קמץ שאינו לשון פועל כמו יושב אומר אלא לשון מפעל כמו אוסף החסיל (ישעיהו ל"ג, ד'), כאסיפת קיץ והם סופי תאינים שהן רעות וכן תרגם יונתן כסיופי קייטא. **כעוללות בציר** - ת"י כעוללן בתר קטוף. **אין אשכול לאכול** - כתרגומו לית גבר דביה עובדין טבין. **בכורה** - תאינה טובה המתבשלת בעתה כתרגומו לטביא חמדת נפשי.

(ב) אָבַד חָסִיד מִן־הָאָרֶץ וְיָשָׁר בָּאָדָם אֵין כֻּלָּם לְדָמִים יֶאֱרֹבוּ אִישׁ אֶת־אָחִיהוּ יָצוּדוּ חֵרֶם:

וישר באדם אין - אדם ישר בבני אדם אין. **יצודו חרם** - יצודו בחרמם ובמצודתם.

(ג) עַל־הָרַע כַּפַּיִם לְהֵיטִיב הַשַּׂר שֹׁאֵל וְהַשֹּׁפֵט בַּשִּׁלּוּם וְהַגָּדוֹל דֹּבֵר הַוַּת נַפְשׁוֹ הִוא וַיְעַבְּתוּהָ:

על הרע כפים להטיב - על שכר הרעת כפיכם אתם מקוים שיטיב לכם. **השר שואל** - שוחד. **והשופט** - הדן את הדין גם הוא בשילום אומר לשופט חבירו כשהוא גזלן ומחויב בדין שלם לי גמולי בזה ואני אזכה אותך בדין אחר. **והגדול דובר הות נפשו** - המלך או הנשיא אומר בדין רצון נפשו הות נפשו דבר ההוה לרצונו ולנפשו כמו אין נפשי

אל העם הזה (ירמיהו ט"ו, א') וכן ת"י תחמודי נפשיה. **ויעבתוה** - עשאוה קליעה של חטא בין שלשתן כעבותות העגלה חטאה שהעבות משולשת היא כך מצאתי בתרגום ירושלמי עבדנוה כקליעה דחובין.

(ד) טוֹבָם כְּחֶדֶק יָשָׁר מִמְּסוּכָה יוֹם מְצַפֶּיךָ פְּקֻדָּתְךָ בָּאָה עַתָּה תִהְיֶה מְבוּכָתָם:
טובם כחדק - טבא דאית בהון קשה למיפק מן ידיה כד מן חדקא קשה לצאת מידו כמו הקוצים הנסבכין בצמר. **ישר ממסוכה** - ישר שבהם רע ממסוכת קוצים ומסוכה כמו הסר מסוכתו (ישעיהו ה', ה'). **יום מצפיך** - יום שאתה מצפה בו לטובה תבוא פקודתך. **מבוכתם** - עירבוליהון כמו נבוכים הם (שמות י"ד, ג') מהומתם.

(ה) אַל־תַּאֲמֵינוּ בְרֵעַ אַל־תִּבְטְחוּ בְּאַלּוּף מִשֹּׁכֶבֶת חֵיקֶךָ שְׁמֹר פְּתְחֵי־פִיךָ:
אל תאמינו בריע - כמשמעו ורבותינו פירשו כלפי מעלה אל תחטאו ותאמרו הקב"ה אוהבינו והוא ימחול לנו. **משוכבת חיקך** - נשמתך היא תעיד בך. **פתחי פיך** - דברי פיך פתיחות פיך.

(ו) כִּי־בֵן מְנַבֵּל אָב בַּת קָמָה בְאִמָּהּ כַּלָּה בַּחֲמֹתָהּ אֹיְבֵי אִישׁ אַנְשֵׁי בֵיתוֹ: (ז) וַאֲנִי בַיי אֲצַפֶּה אוֹחִילָה לֵא-לֹהֵי יִשְׁעִי יִשְׁמָעֵנִי אֱ-לֹהָי:
ואני בי"י אצפה - הנביא אומר כן.

(ח) אַל־תִּשְׂמְחִי אֹיַבְתִּי לִי כִּי נָפַלְתִּי קָמְתִּי כִּי־אֵשֵׁב בַּחֹשֶׁךְ יְהוָה אוֹר לִי:
אל תשמחי אויבתי - בבל ועיר החייבת רומי.

(ט) {פ} זַעַף יְ אֶשָּׂא כִּי חָטָאתִי לוֹ עַדْ אֲשֶׁר יָרִיב רִיבִי וְעָשָׂה מִשְׁפָּטִי יוֹצִיאֵנִי לָאוֹר אֶרְאֶה בְּצִדְקָתוֹ: (י) וְתֵרֶא אֹיַבְתִּי וּתְכַסֶּהָ בוּשָׁה הָאֹמְרָה אֵלַי אַיּוֹ יְ אֱ-לֹהֶיךָ עֵינַי תִּרְאֶינָה בָּהּ עַתָּה תִּהְיֶה לְמִרְמָס כְּטִיט חוּצוֹת: (יא) יוֹם לִבְנוֹת גְּדֵרָיִךְ יוֹם הַהוּא יִרְחַק־חֹק:
יום לבנות גדריך - מוסב על האומרה אלי ועוד היא אומרת אלי יום לבנות גדריך שאת מצפה לו אותו היום ירחק חוקו זמנו יאריך ולא יבא לעולם.

(יב) יוֹם הוּא וְעָדֶיךָ יָבוֹא לְמִנִּי אַשּׁוּר וְעָרֵי מָצוֹר וּלְמִנִּי מָצוֹר וְעַד־נָהָר וְיָם מַיִם וְהַר הָהָר:
יום הוא ועדיך יבא - הנביא אומר אותו היום שאתם מלעיגים עליו לאמר בטל והלך לו יום ההוא שמור ונצור ולא בטל עדיך יבא בבל להחריבך. **למני אשור** - אשר הוא ראש למרענו. **וערי מצור** - כלומר ועד ערי מצור ויונתן תרגם ודמן חורמיני רבתא. **וים מים** - והיושבים על ים האחרון אשר הוא במערב. **והר ההר** - כמו ויושבי ההר ויונתן לא כן תרגם. **יום לבנות גדריך** - הנביא מבשרו לישראל שיש יום כמוס ומוכן לבנות גדרות חרבותיהן יום ההוא ירחק (מיכה ז', י"א) ויבטל מעליכם חק גזירות הבבליים ופרסיים. **יום הוא ועדיך יבא** - בעידנא ההיא יתכנשון גלוותא דישראל דמן אתור וגו'.

(יג) וְהָיְתָה הָאָרֶץ לְשַׁמָּה עַל־יֹשְׁבֶיהָ מִפְּרִי מַעַלְלֵיהֶם:
והיתה הארץ - ארץ הבבליים ופרסיים.

(יד) {פ} רְעֵה עַמְּךָ בְשִׁבְטֶךָ צֹאן נַחֲלָתֶךָ שֹׁכְנִי לְבָדָד יַעַר בְּתוֹךְ כַּרְמֶל יִרְעוּ בָשָׁן וְגִלְעָד כִּימֵי עוֹלָם:

שוכני לבדד - שיהא שוכן בטח בדד. **יער בתוך כרמל** - ת"י דהוי צדין בחורשא יתיתבון ככרמלא אותן שהיו שוממים כיערות ישכנו לבדד בתוך כרמל שהוא מקום מיושב ויש לפרש שוכני לבדד ביערים לא יראו מחיות השדה כבתוך כרמל.

(טו) כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת: (טז) יִרְאוּ גוֹיִם וְיֵבֹשׁוּ מִכֹּל גְּבוּרָתָם יָשִׂימוּ יָדָ֖ עַל־פֶּה אָזְנֵיהֶם תֶּחֱרָשְׁנָה: (יז) יְלַחֲכוּ עָפָר֙ כַּנָּחָ֔שׁ כְּזֹחֲלֵ֖י אֶ֑רֶץ יִרְגְּזוּ מִמִּסְגְּרֹתֵיהֶם אֶל־יְיָ֙ אֱ-לֹהֵ֔ינוּ יִפְחָדוּ וְיִרְא֖וּ מִמֶּֽךָּ:

כזוחלי ארץ - הם נחשים הזוחלים על גחונם בעפר הארץ. **ירגזו ממסגרותיהם** - יחרדו מרוב דוחק איסוריהם ומסגר כלאם.

(יח) מִי־אֵ֙-ל כָּמ֣וֹךָ נֹשֵׂ֔א עָוֹן וְעֹבֵ֖ר עַל־פֶּ֣שַׁע לִשְׁאֵרִ֑ית נַחֲלָתֹ֔ו לֹא־הֶחֱזִ֥יק לָעַ֖ד אַפּ֑וֹ כִּי־חָפֵ֥ץ חֶ֖סֶד הֽוּא: (יט) יָשׁ֥וּב יְרַחֲמֵ֖נוּ יִכְבֹּ֣שׁ עֲוֹנֹתֵ֑ינוּ וְתַשְׁלִ֤יךְ בִּמְצֹלֹ֙ות֙ יָ֔ם כָּל־חַטֹּאותָֽם: (כ) תִּתֵּ֤ן אֱמֶת֙ לְיַעֲקֹ֔ב חֶ֖סֶד לְאַבְרָהָ֑ם אֲשֶׁ֤ר נִשְׁבַּ֙עְתָּ֙ לַאֲבֹתֵ֔ינוּ מִימֵ֖י קֶֽדֶם:

תתן אמת ליעקב - ת"י תתיהב קושטיה דיעקב לבנוהי כמה דקיימתא ליה בבית אל טבות אברהם לזרעיה בתרוהי כמה דקיימתא ליה בין בתריא תדכר לנא עקידת יצחק תתן לנו באמת אשר הבטחת ליעקב האמת לנו דבריך אשר הבטחת ליעקב כי לא אעזבך (בראשית כ"ח, ט"ו). **חסד לאברהם** - שכר חסד אשר לאברהם אשר צוה לבניו לשמור דרך י"י לעשות צדקה ומשפט (בראשית י"ח, י"ט) ולכך לא נאמר וחסד אלא חסד האמת שתאמת לנו את הבטחת יעקב היא תהיה תשלום גמול חסדו של אברהם. **אשר נשבעת** - בעקידתו של יצחק בי נשבעתי נאם י"י יען אשר עשית וגו' (בראשית כ"ב, ט"ז).

יום חמישי // ט' אדר

חומש – המישי פרשת תצוה

(יט) {חמישי} וְלָקַחְתָּ אֶת הָאַיִל הַשֵּׁנִי וְסָמַךְ אַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת־יְדֵיהֶם עַל־רֹאשׁ הָאָיִל: (כ) וְשָׁחַטְתָּ אֶת־הָאַיִל וְלָקַחְתָּ מִדָּמוֹ וְנָתַתָּה עַל־תְּנוּךְ אֹזֶן אַהֲרֹן וְעַל־תְּנוּךְ אֹזֶן בָּנָיו הַיְמָנִית וְעַל־בְּהֹן יָדָם הַיְמָנִית וְעַל־בְּהֹן רַגְלָם הַיְמָנִית וְזָרַקְתָּ אֶת־הַדָּם עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:

תנוך - הוא הסחוס האמצעי שבתוך האזן, שקורין טַיינְדְרוּם. **בהן ידם** - אגודל, ובפרק האמצעי.

(כא) וְלָקַחְתָּ מִן־הַדָּם אֲשֶׁר עַל־הַמִּזְבֵּחַ וּמִשֶּׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְהִזֵּיתָ עַל־אַהֲרֹן וְעַל־בְּגָדָיו וְעַל־בָּנָיו וְעַל־בִּגְדֵי בָנָיו אִתּוֹ וְקָדַשׁ הוּא וּבְגָדָיו וּבָנָיו וּבִגְדֵי בָנָיו אִתּוֹ: (כב) וְלָקַחְתָּ מִן־הָאַיִל הַחֵלֶב וְהָאַלְיָה וְאֶת־הַחֵלֶב | הַמְכַסֶּה אֶת־הַקֶּרֶב וְאֵת יֹתֶרֶת הַכָּבֵד וְאֶת | שְׁתֵּי הַכְלָיֹת וְאֶת־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵיהֶן וְאֵת שׁוֹק הַיָּמִין כִּי אֵיל מִלֻּאִים הוּא:

החלב - זה חלב הדקין, או הקיבה. **והאליה** - מן הכליות ולמטה, כמו שמפורש בויקרא: לעמת העצה יסירנה (ויקרא ג', ט') - מקום שהכליות יועצות. ובאימורי הפר לא נאמר: אליה, שאין אליה קריבה אלא בכבש, וכבשה, ואיל, אבל שור ועז אין טעונין אליה. **ואת שוק הימין** - לא מצינו הקטרה בשוק הימין עם האימורים, אלא זו בלבד. **כי איל מלואים הוא** - שלמים, לשון שְׁלֵמות, שמושלם בכל. מגיד הכתוב שהמלואים שלום למזבח, ולעובד העבודה, ולבעלים, לכך אני מצריכו שוק הימין להיות לעובד העבודה למנה. וזהו משה ששימש במלואים, והשאר אכלו אהרן ובניו שהן בעלים כמפורש בעניין.

(כג) וְכִכַּר לֶחֶם אַחַת וְחַלַּת לֶחֶם שֶׁמֶן אַחַת וְרָקִיק אֶחָד מִסַּל הַמַּצּוֹת אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ:

וככר לחם - מן החלות. **וחלת לחם שמן** - ממין הרבוכה. **ורקיק** - ממין הרקיקין, אחד מעשר שבכל מין ומין. ולא מצינו תרומת לחם הבא עם זבח נקטרת אלא זו בלבד, שתרומת לחמי תודה ואיל נזיר נתונה לכהנים עם חזה ושוק, ומזה לא היה למשה למנה, אלא חזה בלבד.

(כד) וְשַׂמְתָּ הַכֹּל עַל כַּפֵּי אַהֲרֹן וְעַל כַּפֵּי בָנָיו וְהֵנַפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְיָ:

על כפי אהרן, והנפת - שניהם עסוקין בתנופה, הבעלים והכהן. הא כיצד? כהן מניח ידו תחת הבעלים ומניף. ובזה היו אהרן ובניו בעלים, ומשה כהן. **תנופה** - מוליך ומביא למי שארבע רוחות שלו, ותנופה מעכבת פורענות רוחות רעות, ומעלה ומוריד למי שהשמים והארץ שלו ומעכבת טללים רעים.

(כה) וְלָקַחְתָּ אֹתָם מִיָּדָם וְהִקְטַרְתָּ הַמִּזְבֵּחָה עַל־הָעֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לִפְנֵי יְיָ אִשֶּׁה הִוא לַיְיָ:

על העולה - עם האיל הראשון שהעלית עולה. **לריח ניחח** - לנחת רוח, שאמר, ונעשה רצונו. **אשה** - לאש ניתן. **לי"י** - לשמו של מקום.

(כו) וְלָקַחְתָּ֞ אֶת־הֶחָזֶ֣ה מֵאֵ֣יל הַמִּלֻּאִ֗ים אֲשֶׁ֥ר לְאַהֲרֹ֛ן וְהֵנַפְתָּ֥ אֹת֖וֹ תְּנוּפָ֑ה לִפְנֵ֥י יְיָ֛ וְהָיָ֥ה לְךָ֖ לְמָנָֽה: (כז) וְקִדַּשְׁתָּ֞ אֶת־ חֲזֵ֣ה הַתְּנוּפָ֗ה וְאֶת־ שׁ֙וֹק הַתְּרוּמָ֔ה אֲשֶׁ֥ר הוּנַ֖ף וַאֲשֶׁ֣ר הוּרָ֑ם מֵאֵ֣יל ׀ הַמִּלֻּאִ֗ים מֵאֲשֶׁ֥ר לְאַהֲרֹ֛ן וּמֵאֲשֶׁ֥ר לְבָנָֽיו:

(כז-כח) **וקדשת את חזה התנופה ואת שוק התרומה אשר הונף ואשר הורם מאיל המלואים** - קדשם לדורות, להיות נוהגת תרומתם ותנופתם בחזה ושוק של שלמים, אבל לא להקטרה, אלא: והיה לאהרן ולבניו - לאכל. **חק עולם מאת בני ישראל** - שהשלמים לבעלים, ואת החזה והשוק יתנו לכהן. **תנופה** - לשון הולכה והבאה, וונטלי בלעז. **הורם** - לשון מעלה ומוריד. **כי תרומה הוא** - החזה והשוק הזה.

(כח) וְהָיָ֤ה לְאַהֲרֹן֙ וּלְבָנָ֔יו לְחָ֥ק־עוֹלָ֖ם מֵאֵ֣ת בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל כִּ֣י תְרוּמָ֣ה הִ֗וא וּתְרוּמָ֤ה יִהְיֶה֙ מֵאֵ֣ת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵ֔ל ׀ מִזִּבְחֵ֖י שַׁלְמֵיהֶ֑ם תְּרוּמָתָ֖ם לַיְיָ֥:

[ביאור לפסוק זה כלול בביאור פסוק כז]

(כט) וּבִגְדֵ֣י הַקֹּ֔דֶשׁ אֲשֶׁ֥ר לְאַהֲרֹ֖ן יִהְי֣וּ לְבָנָ֑יו אַחֲרָ֙יו֙ לְמָשְׁחָ֣ה בָהֶ֔ם וּלְמַלֵּא־בָ֥ם אֶת־ יָדָֽם:

יהיו לבניו אחריו - למי שבא בגדולה אחריו. **למשחה** - להתגדל בהן, שיש משיחה לשון שררה, כמו: לך נתונים למשחה (במדבר י"ח, ח'), אל תגעו במשיחיי (תהלים ק"ה, ט"ו). **ולמלא בם את ידם** - על ידי הבגדים הוא מתלבש בכהונה גדולה.

(ל) שִׁבְעַ֣ת יָמִ֗ים יִלְבָּשָׁ֙ם הַכֹּהֵ֣ן תַּחְתָּ֔יו מִבָּנָ֖יו אֲשֶׁ֣ר יָבֹ֑א אֶל־אֹ֣הֶל מוֹעֵ֔ד לְשָׁרֵ֖ת בַּקֹּֽדֶשׁ:

שבעת ימים - רצופין. **ילבשם הכהן** - אשר יקום מבניו תחתיו לכהונה גדולה, כשימנוהו להיות כהן גדול. **אשר יבא אל אהל מועד** - אותו כהן אשר יהיה מוכן ליכנס לפניי ולפנים ביום הכפורים, וזהו כהן גדול, שאין עבודת יום הכפורים כשירה אלא בו. [**תחתיו מבניו** - מלמד שאם יש לו לכהן גדול בן ממלא את מקומו ימנוהו כהן גדול תחתיו.]

(לא) וְאֶת֙ אֵ֣יל הַמִּלֻּאִ֔ים תִּקַּ֖ח וּבִשַּׁלְתָּ֣ אֶת־בְּשָׂר֑וֹ בְּמָק֖וֹם קָדֹֽשׁ:

במקם קדש - בחצר אהל מועד, שהשלמים הללו קדשי קדשים היו.

(לב) וְאָכַ֣ל אַהֲרֹ֗ן וּבָנָיו֙ אֶת־בְּשַׂ֣ר הָאַ֔יִל וְאֶת־הַלֶּ֖חֶם אֲשֶׁ֣ר בַּסַּ֑ל פֶּ֖תַח אֹ֥הֶל מוֹעֵֽד:

פתח אהל מועד - כל החצר קרוי כן.

(לג) וְאָכְל֗וּ אֹתָם֙ אֲשֶׁ֣ר כֻּפַּ֔ר בָּהֶ֖ם לְמַלֵּ֣א אֶת־יָדָ֑ם לְקַדֵּ֥שׁ אֹתָ֖ם וְזָ֣ר לֹא־יֹאכַ֔ל כִּי־קֳדֶ֥שׁ הֵֽם:

ואכלו אתם - אהרן ובניו, לפי שהן בעלים. **אשר כפר בהם** - להם, כל זרות ותיעוב. **למלא ידם** - באיל ולחם הללו. **ולקדש אותם** - שעל ידי המילואים הללו נתמלאו

ידיהם, ונתקדשו לכהונה. **כי קדש הם** - קדש קדשים. ומיכן למדנו אזהרה לזר האוכל קדשי קדשים, שנתן המקרא טעם לדבר משום דקדש הם.

(לד) וְאִם־יִוָּתֵר מִבְּשַׂר הַמִּלֻּאִים וּמִן־הַלֶּחֶם עַד־הַבֹּקֶר וְשָׂרַפְתָּ אֶת־הַנּוֹתָר בָּאֵשׁ לֹא יֵאָכֵל כִּי־קֹדֶשׁ הוּא: (לה) וְעָשִׂיתָ לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו כָּכָה כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוִּיתִי אֹתָךְ שִׁבְעַת יָמִים תְּמַלֵּא יָדָם:

ועשית ככה - שנה הכתוב וכפל לעכב, שאם חיסר דבר מכל האמור בעניין, לא נתמלאו ידיהם להיות כהנים, ועבודתם פסולה. **אתכה** - כמו: אתך. **שבעת ימים תמלא את ידם** - כעניין הזה, וכקרבנות הללו בכל יום.

(לו) וּפַר חַטָּאת תַּעֲשֶׂה לַיּוֹם עַל־הַכִּפֻּרִים וְחִטֵּאתָ עַל־הַמִּזְבֵּחַ בְּכַפֶּרְךָ עָלָיו וּמָשַׁחְתָּ אֹתוֹ לְקַדְּשׁוֹ:

ופר חטאת תעשה - לכל יום. **על הכפורים** - בשביל הכפורים, לכפר על המזבח מכל זרות ותיעוב. ולפי שנאמר: שבעת ימים תמלא את ידם (שמות כ"ט, ל"ה), אין לי אלא דבר הבא בשבילם, האלים והלחם, אבל הבא בשביל מזבח, כגון: פר שהוא לחיטוי המזבח, לא שמענו. לכך הוצרך מקרא זה. ומדרש תורת כהנים אומר: כפרת המזבח הוצרכה, שמא התנדב איש מישראל דבר גזל במלאכת המשכן והמזבח (ספרא ויקרא ח', ט"ו). **וחטאת** - ותדכי, לשון מתנת דמים הנתנין באצבע קרוי חטוי. **ומשחת אותו** - בשמן המשחה, וכל המשיחות כמין כי.

(לז) שִׁבְעַת יָמִים תְּכַפֵּר עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְקִדַּשְׁתָּ אֹתוֹ וְהָיָה הַמִּזְבֵּחַ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים כָּל־הַנֹּגֵעַ בַּמִּזְבֵּחַ יִקְדָּשׁ:

(לז-לח) **והיה המזבח קדש קדשים** - ומה היא קדושתו? כל הנגע במזבח יקדש - אפילו קרבן פסול שעלה עליו קידשו המזבח להכשירו שלא ירד. מתוך שנאמר: כל הנגע, יקדש, שומעני בין ראוי בין שאינו ראוי, כגון: דבר שלא היה פסולו בקודש, הרובע, והנרבע, והטרפה, וכיוצא בהן? תלמוד לומר: וזה אשר תעשה הסמוך אחריו. מה עולה ראויה, אף כל ראוי, שנראה לו כבר, ונפסל משבא לעזרה, כגון: הלן, והיוצא, והטמא, ושנשחט במחשבת לאוכלו חוץ לזמנו וחוץ למקומו, וכיוצא בהן.

תהלים - פרקים מ"ט עד נ"ד

תניא - פרק לב

פרק לב והנה ע"י קיום הדברי' הנ"ל להיות גופו נבזה ונמאס בעיניו רק שמחתו תהיה שמחת הנפש לבדה הרי זו דרך ישרה וקלה לבא לידי קיום מצות ואהבת לרעך כמוך לכל נפש מישראל למגדול ועד קטן. כי מאחר שגופו נמאס ומתועב אצלו והנפש והרוח מי יודע גדולתן ומעלתן בשרשן ומקורן באלקי' חיים. בשגם שכולן מתאימות ואב א' לכולנה ולכן נקראו כל ישראל אחים ממש מצד שורש נפשם בה' אחד רק שהגופים מחולקי'. ולכן העושי' גופם עיקר ונפשם טפלה אי אפשר להיות אהבה ואחוה

אמיתית ביניהם אלא התלויה בדבר לבדה. וז"ש הלל הזקן על קיום מצוה זו זהו כל התורה כולה ואידך פירושא הוא כו'. כי יסוד ושורש כל התורה הוא להגביה ולהעלו' הנפש על הגוף מעלה מעלה עד עיקרא ושרשא דכל עלמין וגם להמשיך אור א"ס ב"ה בכנסת ישראל כמ"ש לקמן דהיינו במקור נשמות כל ישראל למהוי אחד באחד דוקא ולא כשיש פירוד ח"ו בנשמות דקב"ה לא שריא באתר פגים וכמ"ש ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך וכמ"ש במ"א באריכות:

נ"ך יומי - נחום פרק א'

(א) מַשָּׂא נִינְוֵה סֵפֶר חֲזוֹן נַחוּם הָאֶלְקֹשִׁי:

משא נינוה - ת"י מטל כס דלווט לאשקא' ית נינוה. **ספר חזון נחום** - חזון נקוד קמץ לפי שאינו דבוק. ואינו דומה לחזון ישעיהו שהוא נקוד חטף פתח וכן פי' ספר חזון כבר נכתב עליה והוא נבואת יונה בן אמיתי ועתה חזר ונתנבא עלי' נחום האלקושי את המשא הזה אלקוש היה שם עירו וכן ת"י מלקדמין אתנבי עלה יונה בר אמתי ותבת מחובהא וכדו דאוסיפת למיחטי תב ואיתנבי עלה נחום דמבית אלקוש.

(ב) אֵ-ל קַנּוֹא וְנֹקֵם יְיָ וּבַעַל חֵמָה נֹקֵם יְיָ לְצָרָיו וְנוֹטֵר הוּא לְאוֹיְבָיו:

אל קנוא ונוקם י"י - על זרעו של סנחריב נתנבא נחום ובימי מנשה כמו שמצינו בסדר עולם (סדר עולם רבה כ') אל קנא ונוקם י"י מאז שנפרע לישראל מאויביהם וגם עדיין עתה נוקם הוא ובעל חימה ועתיד הוא להיות נוקם לצריו שהחריבו את ארצו והגלו את עמו ונוטר הוא את איבתו לבבליים ור"ש אומר ג' נקימות הללו כנגד ג' גליות שהגלה סנחריב את ישראל כמו שמצינו בסדר עולם (סדר עולם רבה כ"ג).

(ג) יְיָ אֶרֶךְ אַפַּיִם (וגדול) [וּגְדַל־]כֹּחַ וְנַקֵּה לֹא יְנַקֶּה יְיָ בְּסוּפָה וּבִשְׂעָרָה דַּרְכּוֹ וְעָנָן אֲבַק רַגְלָיו:

י"י ארך אפים: וגדל כח - גדל כח הוא והיכולת בידו להנקם ואשר לא מיהר נקמתו לפי שארך אפים הוא. **ומכל מקום נקה לא ינקה י"י בסופה ובשערה דרכו** - הם שלוחיו להפרע מאויביו שנאמר במצרים: ברוח קדים עזה (שמות י"ד, כ"א) ובדור המבול מנשמת אלוה יאבדו (איוב ד', ט') בצור נאמר רוח קדים שברך (יחזקאל כ"ז, כ"ו). **וענן אבק רגליו** - גם הוא דרך נקמתו וישקף אל מחנה מצרים בעמוד אש וענן (שמות י"ד, כ"ד) היא ענן יכסנה (יחזקאל ל', י"ח).

(ד) גּוֹעֵר בַּיָּם וַיַּבְּשֵׁהוּ וְכָל־הַנְּהָרוֹת הֶחֱרִיב אֻמְלַל בָּשָׁן וְכַרְמֶל וּפֶרַח לְבָנוֹן אֻמְלָל:

גוער בים - כמשמעו ודוגמא הוא כלפי האומות שנמשלו למים כענין שנאמר לאומים כשאון מים כבירים ישאון (ישעיהו י"ז, י"ב). **וכל הנהרות החריב** - כאן ניבא שעתיד הקב"ה להמליך את נבוכדנצר בימי יהויקים ויתן את אשור ואת כל הארצות לחרב. **אומלל בשן וכרמל** - מושבות הטובים. **ופרח לבנון אומלל** - חכמי ישראל פירשו כלפי מיני מגדים שנטע שלמה בבהמ"ק שהיו של זהב וכיון שנכנסו גוים להיכל יבשו.

(ה) הָרִים֙ רָעֲשׁ֣וּ מִמֶּ֔נּוּ וְהַגְּבָע֖וֹת הִתְמֹגָ֑גוּ וַתִּשָּׂ֥א הָאָ֛רֶץ מִפָּנָ֖יו וְתֵבֵ֥ל וְכָל־יוֹשְׁבֵ֖י בָּֽהּ׃

הרים רעשו ממנו - המלכים והשרים מהכשדים יפחדו מגזירתו. **ותשא הארץ** - משאת עשן.

(ו) לִפְנֵ֤י זַעְמוֹ֙ מִ֣י יַעֲמֹ֔וד וּמִ֥י יָקוּם֙ בַּחֲר֣וֹן אַפּ֔וֹ חֲמָתוֹ֙ נִתְּכָ֣ה כָאֵ֔שׁ וְהַצֻּרִ֖ים נִתְּצ֥וּ מִמֶּֽנּוּ׃

נתכה - הגיע לארץ כמו ומטר לא נתך ארצה (שמות ט', ל"ג). **נתצו ממנו** - מאימתו.

(ז) טֹ֤וב יְיָ֙ לְמָעֻ֔וז בְּי֖וֹם צָרָ֑ה וְיֹדֵ֥עַ חֹסֵ֖י בּֽוֹ׃

טוב י"י למעוז - ואף בשעה שהוא נפרע מאויביו לא זזו רחמיו מלהטיב ליראיו ולא כמדת בשר ודם שכשהוא עסוק בזו אינו פנוי בזו כענין שנאמר: י"י איש מלחמה י"י שמו (שמות ט"ו, ג') כמו שהוא במכילתין (מכילתא דרבי ישמעאל שמות ט"ו, ג'). **ויודע** - את צרכי חוסי בו.

(ח) וּבְשֶׁטֶף֙ עֹבֵ֔ר כָּלָ֖ה יַעֲשֶׂ֣ה מְקוֹמָ֑הּ וְאֹיְבָ֖יו יְרַדֵּ֥ף־חֹֽשֶׁךְ׃

ובשטף עובר - ובחמה שוטפת. **כלה יעשה מקומה** - של ארץ ומוסב זה על ותשא הארץ מפניו (נחום א', ה') כמו שאמור למעלה.

(ט) מַה־תְּחַשְּׁבוּן֙ אֶל־יְיָ֔ כָּלָ֖ה ה֣וּא עֹשֶׂ֑ה לֹא־תָקֻ֥ם פַּעֲמַ֖יִם צָרָֽה׃

כלה הוא עושה - לנינוה ומלכי אשור לא ישנה להם עוד פעם אחרת.

(י) כִּ֤י עַד־סִירִים֙ סְבֻכִ֔ים וּכְסָבְאָ֖ם סְבוּאִ֑ים אֻכְּל֥וּ כְקַ֖שׁ יָבֵ֥שׁ מָלֵֽא׃

כי עד סירים סבוכים - כלומר פתאום תבא עליהם מכתם ולא ירדו מכבודם מעט מעט כי בעוד שהסירים והקוצי' נסבכים נשרשים בחזקה. **וכסבאם סבואים** - ועודם במשתיהן ובשמחתן ויש פותרין כי עד סירים לשון הסרה. **אכלו כקש יבש** - אשר נתמלא ונגמר בשולו ויבש. **מלא** - אשוביר בלעז וכן מלאתך, המלאה הזרע.

(יא) מִמֵּךְ֙ יָצָ֣א חֹשֵׁ֔ב עַל־יְיָ֖ רָעָ֑ה יוֹעֵ֥ץ בְּלִיָּֽעַל׃

ממך - את נינוה. **יצא** - סנחריב החושב רעה דימה להחריב דירת מטה ומעלה כתוב אחד אומר: ואבא מלון קיצו (מלכים ב י"ט, כ"ג) וכתוב אחד אומר: ואבא מרום קיצו (ישעיהו ל"ז, כ"ד) בתחילה אחריב דירה של מטה ולבסוף דירה של מעלה כדאי' בחלק (בבלי סנהדרין צ"ד).

(יב) {ס} כֹּ֤ה׀ אָמַ֙ר יְיָ֔ אִם־שְׁלֵמִ֖ים וְכֵ֣ן רַבִּ֑ים וְכֵ֥ן נָגֹ֖זוּ וְעָבַ֥ר וְעִנִּ֛יתִךְ לֹ֥א אֲעַנֶּ֖ךָּ עֽוֹד׃

אם שלמים וכן רבים - יפה תרגום של יונתן מיושב על המקרא אם יהון שלמים בעצה שיהו כולם שוים בהסכמה א' וכן אם יהיו רבי' מאד אנשי נינוה אויביך ירושלים וכן אף אם גזו חדקל ועברו את פרת לצור עליה לא יצליחו שהרי עניתיך ולא אענך עוד, ועוד שמעתי אם שלמים אנשי נינוה בגדולתם וכן אם יהו עוד רבים ונכבדים יותר וכן נגוזו ועבר וכן אגיזם ואעבירם הרי זה כמו וכאשר יענו אותו כן ירבה (שמות א', י"ב). **ועניתיך לא אענך עוד** - אענה אותך בפעם הזאת כלה ונחרצה ולא אזקוק לך עוד ורבותינו דרשו לענין מעשה הצדקה במסכת גיטין אך אינו על סדר שאר הנבואה.

(יג) וְעַתָּ֞ה אֶשְׁבֹּ֤ר מֹטֵּה֙ מֵעָלֶ֔יךָ וּמוֹסְרֹתַ֖יִךְ אֲנַתֵּֽק׃

ועתה אשבור מטהו מעליך - שכינה אומרת כן לנביא שהוא ישראלי אשבור מטהו של אשור מעליך ומעמי.

(יד) וְצִוָּה עָלֶיךָ יי לֹא־יִזָּרַע מִשִּׁמְךָ עוֹד מִבֵּית אֱ-לֹהֶיךָ אַכְרִית פֶּסֶל וּמַסֵּכָה אָשִׁים קִבְרֶךָ כִּי קַלּוֹתָ:

וצוה עליך י"י - עתה מוסב הדיבור אל מלך אשור. **לא יזרע משמך עוד** - לא יעמוד ממך מלך. **מבית אלהיך אכרית פסל ומסכה** - ואשים את בית אלהיך קברך שם תברח להמלט ושם תהרג כמו שכתוב שנהרג אביך בית נסרוך אלהיו (מלכים ב י"ט, ל"ז). **כי קלות** - בעיני.

יום שישי // י' אדר

חומש - ששי פרשת תצוה

(לח) {ששי} {ס} וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה עַל־הַמִּזְבֵּחַ כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שְׁנַיִם לַיּוֹם תָּמִיד:
[ביאור לפסוק זה כלול בביאור פסוק לז]

(לט) אֶת־הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם: (מ) וְעִשָּׂרֹן סֹלֶת בָּלוּל בְּשֶׁמֶן כָּתִית רֶבַע הַהִין וְנֶסֶךְ רְבִיעִת הַהִין יַיִן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד:
ועשרון סלת - עשירית האיפה, ארבעים ושלש בצים וחומש. **בשמן כתית** - לא לחובה נאמר כתית, אלא להכשיר, לפי שנאמר: כתית למאור (שמות כ"ז, כ'), ומשמע למאור ולא למנחות. יכול לפוסלן למנחות? תלמוד לומר כאן: כתית. ולא נאמר: כתית למאור (שמות כ"ז, כ'), אלא למעט מנחות שאינו צריך כתית, שאף הטחון בריחים כשר בהן. **רבע ההין** - שלשה לוגין. **ונסך** - לספלים, כמו ששנינו במסכת סוכה (בבלי סוכה מ"ח.): שני ספלים של כסף היו בראש המזבח, ומנוקבין כמין שני חוטמין דקין. נותן היין לתוכן והוא מקלח ויוצא דרך החוטם, ונופל על גג המזבח, ומשם יורד לשיתין במזבח בית עולמים, ובמזבח הנחשת יורד מן המזבח למטה לארץ.

(מא) וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם כְּמִנְחַת הַבֹּקֶר וּכְנִסְכָּהּ תַּעֲשֶׂה־לָּהּ לְרֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיי:
לריח ניחח - על המנחות נאמר, שמנחת נסכים כולה כליל. וסדר הקרבתן: תחילה האיברים, ואחר כך המנחה, שנאמר: עולה ומנחה (ויקרא כ"ג, ל"ז).

(מב) עֹלַת תָּמִיד לְדֹרֹתֵיכֶם פֶּתַח אֹהֶל־מוֹעֵד לִפְנֵי יי אֲשֶׁר אִוָּעֵד לָכֶם שָׁמָּה לְדַבֵּר אֵלֶיךָ שָׁם:
תמיד - מיום אל יום, לא יפסיק יום בינתים. **אשר אועד לכם** - כשאקבע לכם מועד לדבר אליך שם, אקבענו לבוא. יש מרבותינו למידין מכאן: שמעל מזבח הנחשת היה הקב"ה מדבר עם משה משהוקם המשכן. ויש מהם אומרים: מעל הכפרת, כמה שנאמר: ודברתי אתך מעל הכפרת (שמות כ"ה, כ"ב), ואשר אועד לכם האמור כאן, אינו על המזבח, אלא על אהל מועד הנזכר במקרא.

(מג) וְנוֹעַדְתִּי שָּׁמָּה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִקְדַּשׁ בִּכְבֹדִי:
ונועדתי שמה - אתוועד עמם בדיבור, כמלך הקובע מקום מועד לדבר עם עבדיו שם. **ונקדש** - המשכן. **בכבודי** - שתשרה שכינתי בו. ומדרש אגדה: אל תיקרי בכבודי, אלא בכבודי - במכובדים שלי. כאן רמז לו מיתת שני בני אהרן ביום הקמתו, וזהו שאמר משה: הוא אשר דבר י"י בקרובי אקדש (ויקרא י', ג'), והיכן דבר הקב"ה? ונקדש בכבודי.

(מד) וְקִדַּשְׁתִּי אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו אֲקַדֵּשׁ לְכַהֵן לִי: (מה) וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיִיתִי לָהֶם לֵא-לֹהִים: (מו) וְיָדְעוּ כִּי אֲנִי יי אֱ-לֹהֵיהֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְשָׁכְנִי בְתוֹכָם אֲנִי יי אֱ-לֹהֵיהֶם:

לשכני בתוכם - על מנת לשכון אני בתוכם.

תהלים - פרקים נ"ה עד נ"ט

תניא - פרק לב

ומ"ש בגמ' שמי שרואה בחבירו שחטא מצוה לשנאותו וגם לומר לרבו שישנאהו. היינו בחבירו בתורה ומצות וכבר קיים בו מצות הוכח תוכיח את עמיתך עם שאתך בתורה ובמצות ואעפ"כ לא שב מחטאו כמ"ש בס' חרדים אבל מי שאינו חבירו ואינו מקורב אצלו הנה ע"ז אמר הלל הזקן הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום וכו' אוהב את הבריות ומקרבן לתורה. לומר שאף הרחוקים מתורת ה' ועבודתו ולכן נקראי' בשם בריות בעלמא צריך למשכן בחבלי עבותו' אהבה וכולי האי ואולי יוכל לקרבן לתורה ועבודת ה' והן לא לא הפסיד שכר מצות אהבת ריעים וגם המקורבים אליו והוכיחם ולא שבו מעונותיהם שמצוה לשנאותם מצוה לאהבם ג"כ ושתיהן הן אמת שנאה מצד הרע שבהם ואהבה מצד בחי' הטוב הגנוז שבהם שהוא ניצוץ אלקות שבתוכם המחיה נפשם האלקית וגם לעורר רחמים בלבו עליה כי היא בבחי' גלות בתוך הרע מס"א הגובר עליה ברשעי' והרחמנות מבטלת השנאה ומעוררת האהבה כנודע ממ"ש ליעקב אשר פדה את אברהם [ולא אמר דה"עה תכלית שנאה שנאתים וגו' אלא על המינים והאפיקורסים שאין להם חלק באלהי ישראל כדאיתא בגמרא ר"פ ט"ז דשבת]:

נ"ך יומי - נחום פרק ב'

(א) {פ} הִנֵּה עַל־הֶהָרִים רַגְלֵי מְבַשֵּׂר מַשְׁמִיעַ שָׁלוֹם חָגֵּי יְהוּדָה חַגֵּיךְ שַׁלְּמִי נְדָרָיִךְ כִּי֩ לֹא יוֹסִיף עוֹד (לעבור) [לַעֲבָר־]בֵּךְ בְּלִיַּעַל כֻּלֹּה נִכְרֶתֶת:

שלמי נדריך - אשר נדרת להקב"ה אם יצילך מכף סנחריב מלך אשור כי עתה נצלת. **כי לא יוסיף עוד לעבר בך** - אותו הבליעל. **כלה נכרת** - הוא וזרעו.

(ב) עָלָה מֵפִיץ עַל־פָּנַיִךְ נָצוֹר מְצוּרָה צַפֵּה־דָרֶךְ חַזֵּק מָתְנַיִם אַמֵּץ כֹּחַ מְאֹד:

עלה מפיץ על פניך נצור מצורה - המפיץ אשר עלה על פניך אל ארץ יהודה בימי יחזקיהו עכשיו הוא נצור מצורה נבוכדנצר מלך בבל שהוא צר עליו. **צפה דרך** - הבט

אתה איש יהודה על אם הדרכים ותראה את ההולכים לצור עליו ויתחזקו מתניך ואמץ כח מאד.

(ג) כִּי שֵׁב יְ֠הֹוָה אֶת־גְּאוֹן יַעֲקֹ֨ב כִּגְאוֹן יִשְׂרָאֵ֜ל כִּ֣י בְקָקוּם֗ בֹּקְקִ֤ים וּזְמֹרֵיהֶם֙ שִׁחֵ֔תוּ:

כגאון ישראל - כמו שהיה כבר. **בקקום** - בזזום והריקום לשון בקיקה נופל על גפן.

(ד) מָגֵ֣ן גִּבֹּרָ֔יהוּ מְאָדָ֖ם אַנְשֵׁי־חַ֑יִל מִתֻּלָּעִ֣ים בְּאֵשׁ־פְּלָדֹ֗ת הָרֶ֙כֶב֙ בְּי֣וֹם הֲכִינ֔וֹ וְהַבְּרוֹשִׁ֖ים הָרְעֻלּֽוּ:

מגן גבוריהו - של נבוכדנצר הצרים על אשור. **מאדם** - מאודמים הם ואנשי חילם. **מתולעים** - לבושי זהורית. **באש פלדות הרכב ביום הכינו** - ביום שהוא מוכן לצאת בצבא מצחצח רכב ברזל שלו ולא ידעתי מהו פלדות ואומר אני שהוא מין המצחצחת ברזל יפה ויש פותרין פלדות לשון לפיד אש בדרך ההפך. **והברושים הרעלו** - ת"י ורבני משריתהון מסרבלין בצבעונין. **הרעלו** - מעוטפין ודומה לו הנטיפות והשרות והרעלות (ישעיהו ג', י"ט) ובלשון משנה שנינו מדיות רעולות מסכת שבת (בבלי שבת ס"ה).

(ה) בַּחוּצוֹת֙ יִתְהוֹלְל֣וּ הָרֶ֔כֶב יְשִׁתַּקְשְׁק֥וּן בָּרְחֹבֹ֖ות מַרְאֵיהֶ֑ן כַּלַּפִּידִ֣ים כַּבְּרָקִ֔ים יְרוֹצֵֽצוּ:

יתהוללו - ינהגו עצמן בשגעון. ישתקשקון - ת"י קל נקוש זיניהון משתמע והוא מלשון והשיקו היקבים (יואל ב', כ"ד) כמשק גבים (ישעיהו ל"ג, ד') לשון השמעת קול. **ירוצצו** - ירועעו את השומעים כברקים הללו הטורדים את הבריות כן ת"י.

(ו) יִזְכֹּ֥ר אַדִּירָ֖יו יִכָּשְׁל֑וּ [בַּהֲלִיכָתָ֔ם] (בהלכותם) יְמַהֲר֥וּ חוֹמָתָ֖הּ וְהֻכַ֥ן הַסֹּכֵֽךְ:

יזכור - מלך אשור את אדיריו וגבוריו וידמה בלבו לצאת ולהלחם והם יכשלו בהליכתם. **ימהרו חומתה** - לנוס לרוץ אל חומת העיר כל תיבה הצריכה למ"ד בתחלתה הטיל לה ה"א בסופה. **והוכן הסוכך** - ת"י יבנון מגדליא ויש לפרש והוכן הסוכך והמלך נזדיין בכלי זיונו כמו ממשח הסוכך (יחזקאל כ"ח, י"ד) לשון מושל.

(ז) שַׁעֲרֵ֣י הַנְּהָר֔וֹת נִפְתָּ֖חוּ וְהַהֵיכָ֥ל נָמֹֽוג:

שערי הנהרות - שערי העיר אשר מצד הנהרות. **וההיכל נמוג** - נרעד ונע מכח אבני בליסטרא הנזרקי' בכתליו הנקרא בומ"א.

(ח) וְהֻצַּ֥ב גְּלֻתָ֖הּ הָעֲלָתָ֑הּ וְאַמְהֹתֶ֙יהָ֙ מְנַהֲגוֹת֙ כְּקֹ֣ול יוֹנִ֔ים מִתֹּפְפֹ֖ת עַל־לִבְבֵהֶֽן:

והוצב - היא המלכה הנצבת לימין המלך כד"א נצבה שגל לימינך (תהלים מ"ה, י'). **גלתה הועלתה** - בגלוי הלכה בשבי והעלתה מן העיר. **מנהגות כקול יונים** - מנהגות עצמן בקינה כקול יונים המקוננים מנהגות שרימייצנט בלעז. **מתופפות על לבבהן** - ת"י מקישות ידיהן על לבן כהקיש בתופים.

(ט) וְנִינְוֵ֞ה כִּבְרֵכַ֤ת־מַ֙יִם֙ מֵימֵ֣י הֵ֔יא וְהֵ֖מָּה נָסִ֑ים עִמְד֣וּ עֲמֹ֔דוּ וְאֵ֖ין מַפְנֶֽה:

ונינוה כברכת מים מימי היא - מיום שהיא נעשית ישבה בשלוה ואין מניד כבריכת מים מכונסין שאין זזים ממקומם. **והמה** - עתה מרוב דוחקם למדו לנוס ונסים. **עמדו עמודו** - אומרים להם ואין מפנה לבו לשמוע ולעמוד.

(י) בְּזוּ כֶסֶף בְּזוּ זָהָב וְאֵין קֵצֶה לַתְּכוּנָה כָּבֵד מִכֹּל כְּלֵי חֶמְדָּה:

בזו כסף - אתם הבאים על נינוה. **ואין קצה** - אין חשבון. **לתכונה** - לאוצרותיהם על שם שהכסף והזהב הנתון באוצר נתון בחשבון כמה דאת אמר את הכסף המתוכן (מלכים ב י"ב, י"ב). **כבוד מכל כלי חמדה** - לשון הכבדה כמו התכבד כילק (נחום ג', ט"ו) לשון מכבד הבית אשקוונט בלעז ולכבד אותם מכל כלי חמדתא וכן ת"י ספו מכל מני חמדתא, כבוד כמו זכור ושמור.

(יא) בּוּקָה וּמְבוּקָה וּמְבֻלָּקָה וְלֵב נָמֵס וּפֶק בִּרְכַּיִם וְחַלְחָלָה בְּכָל־מָתְנַיִם וּפְנֵי כֻלָּם קִבְּצוּ פָּארוּר:

בוקה - ריקנית. **ומבוקה** - ומרוקנת על ידי בוקקים. **ומבולקה** - מפורצת בחומותיה אישברטירא בלעז. **ופיק ברכים** - כשלון ברכים כמו לפוקה ולמכשול (שמואל א כ"ה, ל"א). **קבצו פארור** - שחרורית כקדירה.

(יב) אַיֵּה מְעוֹן אֲרָיוֹת וּמִרְעֵה הַוּא לַכְּפִרִים אֲשֶׁר הָלַךְ אַרְיֵה לָבִיא שָׁם גּוּר אַרְיֵה וְאֵין מַחֲרִיד:

איה מעון אריות - קינה היא על נינוה שהיתה מדור מלכים גבורים וחזקים כאריות. **אשר הלך אריה לביא שם** - ת"י אתר דהוו אזלין מלכין ושבקין תמן בניהון הא כאריה דשרי לרוחצן.

(יג) אַרְיֵה טֹרֵף בְּדֵי גֻרוֹתָיו וּמְחַנֵּק לְלִבְאֹתָיו וַיְמַלֵּא־טֶרֶף חֻרָיו וּמְעֹנָתָיו טְרֵפָה:

אריה טורף בדי גורותיו - כתרגומו מלכיה היו מביאים שלל רב עד שהיה די לבני ביתם. **ומחנק** - בהמות לצורך לבאותיו כלומר מרבה אוצרותיו לבניו. **וימלא טרף חוריו** - ת"י וממלן אוצרותיהן חטוף.

(יד) הִנְנִי אֵלַיִךְ נְאֻם יְ צְבָאוֹת וְהִבְעַרְתִּי בָעָשָׁן רִכְבָּהּ וּכְפִירַיִךְ תֹּאכַל חָרֶב וְהִכְרַתִּי מֵאֶרֶץ טַרְפֵּךְ וְלֹא־יִשָּׁמַע עוֹד קוֹל מַלְאָכֶיהָ:

רכבה - רוב רכב שבה קרטדין בלעז ה"א יתירה היפך הלשון לריבוי מרכבות וכן סיר אשר חלאתה בה (יחזקאל כ"ד, ו') - זוהם רב. **ולא ישמע עוד קול מלאכה** - קול מלאכיך כמו שעשה כבר רבשקה וחביריו שלוחי אשור ויקרא בקול גדול יהודית (מלכים ב י"ח, כ"ח).

שבת קדש // י"א אדר // פרשת תצוה-זכור

הומש - שביעי פרשת תצוה

(א) {שביעי} {פ} וְעָשִׂיתָ מִזְבֵּחַ מִקְטַר קְטֹרֶת עֲצֵי שִׁטִּים תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ:

מקטר קטרת - להעלות מעליו קיטור עשן סמים.

(ב) אַמָּה אָרְכּוֹ וְאַמָּה רָחְבּוֹ רָבוּעַ יִהְיֶה וְאַמָּתַיִם קֹמָתוֹ מִמֶּנּוּ קַרְנֹתָיו: (ג) וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר אֶת־גַּגּוֹ וְאֶת־קִירֹתָיו סָבִיב וְאֶת־קַרְנֹתָיו וְעָשִׂיתָ לּוֹ זֵר זָהָב סָבִיב:

את גגו - זה היה לו גג, אבל מזבח העולה לא היה לו גג, אלא ממלאין חללו באדמה בכל חניתם. **זר זהב** - סימן כתר כהונה.

(ד) וּשְׁתֵּי טַבְּעֹת זָהָב תַּעֲשֶׂה־לּוֹ| מִתַּחַת לְזֵרוֹ עַל שְׁתֵּי צַלְעֹתָיו תַּעֲשֶׂה עַל־שְׁנֵי צִדָּיו וְהָיָה לְבָתִּים לְבַדִּים לָשֵׂאת אֹתוֹ בָּהֵמָּה:

צלעותיו - כאן הוא לשון זויות כתרגומו, לפי שנאמר: צדיו, שתי זויותיו שבשתי צידיו. **והיה** - מעשה טבעות האלה. **לבתים לבדים** - בית תהיה הטבעת לבד.

(ה) וְעָשִׂיתָ אֶת־הַבַּדִּים עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב: (ו) וְנָתַתָּה אֹתוֹ לִפְנֵי הַפָּרֹכֶת אֲשֶׁר עַל־אֲרֹן הָעֵדֻת לִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל־הָעֵדֻת אֲשֶׁר אִוָּעֵד לְךָ שָׁמָּה:

לפני הפרכת - שמא תאמר: משוך הרבה מבחוץ, תלמוד לומר: לפני הכפרת - סמוך לפרכת, משליש הבית ולפנים.

(ז) וְהִקְטִיר עָלָיו אַהֲרֹן קְטֹרֶת סַמִּים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר בְּהֵיטִיבוֹ אֶת־הַנֵּרֹת יַקְטִירֶנָּה:

בהטיבו - לשון ניקוי הבזיכין של מנורה מן דשן הפתילת שנשרפו בלילה, והיה מטיבן בכל בקר ובקר. **נרות** - לוצש בלעז, וכן כל נרות האמורות במנורה, חוץ ממקום שנאמר שם העלאה, שהוא לשון הדלקה.

(ח) {מפטיר} וּבְהַעֲלֹת אַהֲרֹן אֶת־הַנֵּרֹת בֵּין הָעַרְבַּיִם יַקְטִירֶנָּה קְטֹרֶת תָּמִיד לִפְנֵי יְיָ לְדֹרֹתֵיכֶם:

ובהעלות - כשידליקם להעלות להבתן. **יקטירנה** - בכל יום מקטיר פרס שחרית ופרס בין הערבים.

(ט) לֹא־תַעֲלוּ עָלָיו קְטֹרֶת זָרָה וְעֹלָה וּמִנְחָה וְנֶסֶךְ לֹא תִסְּכוּ עָלָיו:

לא תעלו עליו - על מזבח זה. **קטרת זרה** - שום קטורת של נדבה, כולן זרות הן לו חוץ מזו. **ועולה ומנחה** - לא עולה ולא מנחה, עולה - של בהמה ועוף, מנחה - היא של מין לחם.

(י) וְכִפֶּר אַהֲרֹן עַל־קַרְנֹתָיו אַחַת בַּשָּׁנָה מִדַּם חַטַּאת הַכִּפֻּרִים אַחַת בַּשָּׁנָה יְכַפֶּר עָלָיו לְדֹרֹתֵיכֶם קֹדֶשׁ־קָדָשִׁים הוּא לַיְיָ:

וכפר אהרן - מתן דמים על קרנתיו. **אחת בשנה** - ביום הכפורים, הוא שנאמר באחרי מות: ויצא אל המזבח אשר לפני י"י וכפר עליו (ויקרא ט"ז, י"ח). **חטאת הכפורים** - הם פר ושעיר של יום הכפורים, המכפרים על טומאת מקדש וקדשיו. **קדש קדשים הוא** - המזבח מקודש לדברים הללו בלבד, ולא לעבודה אחרת.

(סיום) חסלת ואתה תצוה

תהלים - פרקים ס' עד ס"ה

תניא - פרק לג

פרק לג עוד זאת תהיה שמחת הנפש האמיתי' ובפרט כשרואה בנפשו בעתים מזומנים שצריך לזככה ולהאירה בשמחת לבב אזי יעמיק מחשבתו ויצייר בשכלו ובינתו ענין יחודו ית' האמיתי איך הוא ממלא כל עלמין עליונים ותחתונים ואפי' מלא כל הארץ הלזו הוא כבודו ית' וכולא קמיה כלא חשיב ממש והוא לבדו הוא בעליונים ותחתונים ממש כמו שהיה לבדו קודם ששת ימי בראשית וגם במקום הזה שנברא בו עולם הזה השמים והארץ וכל צבאם היה הוא לבדו ממלא המקום הזה וגם עתה כן הוא לבדו בלי שום שינוי כלל מפני שכל הנבראים בטלים אצלו במציאות ממש כביטול אותיות הדבור והמחשבה במקורן ושרשן הוא מהות הנפש ועצמותה שהן עשר בחינותיה חכמה בינה ודעת כו' שאין בהם בחי' אותיות עדיין קודם שמתלבשות בלבוש המחשבה [כמ"ש בפ' כ' וכ"א באריכות ע"ש] וכמ"ש ג"כ במ"א משל גשמי לזה מענין ביטול זיו ואור השמש במקורו הוא גוף כדור השמש שברקיע שגם שם מאיר ומתפשט ודאי זיוו ואורו וביתר שאת מהתפשטותו והארתו בחלל העולם אלא ששם הוא בטל במציאות במקורו וכאילו אינו במציאות כלל: וככה ממש דרך משל הוא ביטול העולם ומלואו במציאות לגבי מקורו שהוא אור א"ס ב"ה וכמש"ש באריכו'. והנה כשיעמיק בזה הרבה ישמח לבו ותגל נפשו אף גילת ורנן בכל לב ונפש ומאד באמונה זו כי רבה היא כי היא קרבת אלהים ממש וזה כל האדם ותכלית בריאתו ובריאות כל העולמות עליונים ותחתוני' להיות לו דירה זו בתחתוני' כמ"ש לקמן באריכות. והנה כמה גדולה שמחת הדיוט ושפל אנשים בהתקרבותו למלך בשר ודם המתאכסן ודר אתו עמו בביתו וק"ו לאין קץ לקרבת ודירת ממ"ה הקב"ה וכדכתיב כי מי הוא זה אשר ערב לבו לגשת אלי נאם ה':

נ"ך יומי – נחום פרק ג'

(א) {פ} הוֹי עִיר דָּמִים כֻּלָּהּ כַּחַשׁ פֶּרֶק מְלֵאָה לֹא יָמִישׁ טָרֶף:

פרק - גזל שמפרקו מיד בעליו. **לא ימיש טרף** - מתוכה תמיד.

(ב) קוֹל שׁוֹט וְקוֹל רַעַשׁ אוֹפָן וְסוּס דֹּהֵר וּמֶרְכָּבָה מְרַקֵּדָה:

קול שוט - להכות סוסים היה נשמע בה תמיד. **וקול רעש** - אופני מרכבות. **וסוס דוהר** - דולג ומקפץ וכן מדהרות דהרות אביריו (שופטים ה', כ"ב).

(ג) פָּרָשׁ מַעֲלֶה וְלֶהָב חֶרֶב וּבְרַק חֲנִית וְרֹב חָלָל וְכֹבֶד פֶּגֶר וְאֵין קֵצֶה לַגְוִיָּה [וְכָשְׁלוּ] (יכשלו) בְּגִוָּתָם:

ולהב חרב - רולימלא בלעז כי סכין וחרב קרוי להב כמו ויבא הנצב אחר הלהב (שופטים ג', כ"ב). **וברק חנית** - חנית מרוטה ומברקת אור יוצא ממנה פלנדור בלעז. **וכובד פגר** - היו מרבים פגרים ולא היה חשבון לגויות נבילותיה המושלכות בה עד שהיו העוברים נכשלים בגויות הפגרים.

(ד) מֵרֹב זְנוּנֵי זוֹנָה טוֹבַת חֵן בַּעֲלַת כְּשָׁפִים הַמֹּכֶרֶת גּוֹיִם בְּזְנוּנֶיהָ וּמִשְׁפָּחוֹת בְּכְשָׁפֶיהָ:

מרוב זנוני זונה - מרוב חנופות עיר שהיו יודעי' לפתות לב מלכי הארץ להתחבר עמם וסוף היו כובשים אותם תחתיהם.

(ה) הִנְנִי אֵלַיִךְ נְאֻם יְ צְבָאוֹת וְגִלֵּיתִי שׁוּלַיִךְ עַל־פָּנָיִךְ וְהַרְאֵיתִי גוֹיִם מַעְרֵךְ וּמַמְלָכוֹת קְלוֹנֵךְ:

שוליך - הם שפולי בגדי האשה. **מערך** - גלויך כמו עריה בשת (מיכה א', י"א).

(ו) וְהִשְׁלַכְתִּי עָלַיִךְ שִׁקֻּצִים וְנִבַּלְתִּיךְ וְשַׂמְתִּיךְ כִּרְאִי:

שקוצים - בגדים צואים המנוולים אותך לפי הענין שדימה אותה לזונה דבר הכתוב. **כראי** - כזבל לשון והסיר את מוראתו בנוצתה (ויקרא א', ט"ז).

(ז) וְהָיָה כָּל־רֹאַיִךְ יִדֹּד מִמֵּךְ וְאָמַר שָׁדְדָה נִינְוֵה מִי יָנוּד לָהּ מֵאַיִן אֲבַקֵּשׁ מְנַחֲמִים לָךְ:

ידוד ממך - יתרחק ממך.

(ח) הֲתֵיטִבִי מִנָּא אָמוֹן הַיּוֹשְׁבָה בַּיְאֹרִים מַיִם סָבִיב לָהּ אֲשֶׁר־חֵיל יָם מַיִם חוֹמָתָהּ:

התיטבי מנוא אמון - ומה תבטחי בעשרך ובגבורתך וכי גדולה את מנוא היא אלכסנדרי' של מצרים אמון לשון פדגוג מנוא הגדולה שהיתה אומנת מלכי מצרים דמרבי בה מלכו. **אשר חיל ים** - אשר היה הים לה לחיל ולחומה שורא ובר שורא.

(ט) כּוּשׁ עָצְמָה וּמִצְרַיִם וְאֵין קֵצָה פּוּט וְלוּבִים הָיוּ בְּעֶזְרָתֵךְ׃

כוש עצמה - כושים היו לה לחוזק. **פוט ולובים היו בעזרתך** - והפוטים והלובים אשר היו בעזרתך גם הם היו בחילה.

(י) גַּם־הִיא לַגֹּלָה הָלְכָה בַּשֶּׁבִי גַּם עֹלָלֶיהָ יֻרְטְשׁוּ בְּרֹאשׁ כָּל־חוּצוֹת וְעַל־נִכְבַּדֶּיהָ יַדּוּ גוֹרָל וְכָל־גְּדוֹלֶיהָ רֻתְּקוּ בַזִּקִים׃

גם היא לגולה הלכה - אף היא הלכה בגולה אעפ"כ גדולתה לא עמדה לפני נבוכדנצר. **רתקו** - נכבלו לשון רתוקות כסף (ישעיהו מ', י"ט) עשה הרתוק (יחזקאל ז', כ"ג) שלשלות. **בזיקים** - שלשלאות.

(יא) גַּם־אַתְּ תִּשְׁכְּרִי תִּהְיִי נַעֲלָמָה גַּם־אַתְּ תְּבַקְשִׁי מָעוֹז מֵאוֹיֵב׃

גם את - אף לפי גדולתך תשכרי כמותה בכוס התרעלה ותהיה נעלמה.

(יב) כָּל־מִבְצָרַיִךְ תְּאֵנִים עִם־בְּכוּרִים אִם־יִנָּעוּ וְנָפְלוּ עַל־פִּי אוֹכֵל׃

כל מבצריך תאנים עם בכורים - כל ערי מבצריך יהיו נוחים ליכבש ולבוז מה שבתוכה כאילני תאנים וכשהן עם בכורות מבושלת שבהם שכשמניעים האילן נופלים הבכורים לתוך פי האוכלים. **תאנים** - אילני תאנים. **אם ינועו** - אשר אם ינועו ביד אדם בחזקה.

(יג) הִנֵּה עַמֵּךְ נָשִׁים בְּקִרְבֵּךְ לְאֹיְבַיִךְ פָּתְוֹחַ נִפְתְּחוּ שַׁעֲרֵי אַרְצֵךְ אָכְלָה אֵשׁ בְּרִיחֵיִךְ׃ (יד) מֵי מָצוֹר שְׁאָבִי־לָךְ חַזְקִי מִבְצָרָיִךְ בֹּאִי בַטִּיט וְרִמְסִי בַחֹמֶר הַחֲזִיקִי מַלְבֵּן׃

מי מצור שאבי לך - עיר שבאים לצור עליה אוספים להם בני העיר מים רבים לתוכה בתוך חביות לשתות בימי המצור כשאין בתוכה בורות. **באי בטיט ורמסי** - אותו לעשות ממנו לבינים כדי לחזק בו בדקי החומות. **החזיקי מלבן** - אחזי בידך המלבן העשוי לדפוס הלבינים ללבן בתוכה.

(טו) שָׁם תֹּאכְלֵךְ אֵשׁ תַּכְרִיתֵךְ חֶרֶב תֹּאכְלֵךְ כַּיֶּלֶק הִתְכַּבֵּד כַּיֶּלֶק הִתְכַּבְּדִי כָּאַרְבֶּה׃

התכבד - במטאטי השמיד. **כילק** - הגומר ומכלה כל ירק השדה. ויש פותרין: התכבד כילק - תתכסי בכובד גייסות כילק והתכבדי לשון עם כבד (ישעיהו א', ד').

(טז) הִרְבֵּית רֹכְלַיִךְ מִכּוֹכְבֵי הַשָּׁמָיִם יֶלֶק פָּשַׁט וַיָּעֹף׃

ילק פשט ויעוף - יהיו קלים לצאת בסחורה כילק שפושט ועוף.

(יז) מִנְּזָרֶיךָ בֶּאַרְבֶּה וְטַפְסְרֶיךָ כְּגֹוב גְּבָיֵ הַחוֹנִים בַּגְּדֵרוֹת בְּיוֹם קָרָה שֶׁמֶשׁ זָרְחָה וְנוֹדַד וְלֹא־נוֹדַע מְקוֹמוֹ אַיֵּם:

מנזריך - שריך והמ"ם יסוד ושורש בתיבה כמ"ם של משמרתך ושל משמעתך ושל מנעליך ופעמים שהיא נופלת ממנה כמו נזיר אחיו (בראשית מ"ט, כ"ו), וכן נזיריה (איכה ד', ז') - שריה. **וטפסריך** - הממונים שלך. **כגוב גובי** - כחיילי גובאי גובי, קומלנגשטדיץ בלעז. **החונים בגדרות ביום קרה** - כן דרך הארבה והזבוב החסיל והילק בעת הקור נדבקים בכתלים וכשיבא חום הן נודדים משם והולכים להם כך יגלו כל עמך. **ונודד** - ומטלטל. **ולא נודע מקומו אים** - איפה הם ואנה הלכו.

(יח) נָמוּ רֹעֶיךָ מֶלֶךְ אַשּׁוּר יִשְׁכְּנוּ אַדִּירֶיךָ נָפְשׁוּ עַמְּךָ עַל־הֶהָרִים וְאֵין מְקַבֵּץ:

נמו רועיך - לשון תנומה. **ישכנו** - אין יכולים לקום. **נפושו** - כמו נפוצו וכל האותיות היוצאות ממוצא אחד מתחלפות זו בזו זי"ן שי"ן סמ"ך צד"י כולן יוצאין מסוף הלשון ושולי השניים.

(יט) אֵין־כֵּהָה לְשִׁבְרֶךָ נַחְלָה מַכָּתֶךָ כָּל | שֹׁמְעֵי שִׁמְעֲךָ תָּקְעוּ כַף עָלֶיךָ כִּי עַל־מִי לֹא־עָבְרָה רָעָתְךָ תָּמִיד:

אין כהה לשברך - אין מיצר על שברך כי הכל שמחים, כהה לשון דבר עמום. **תקעו כף** - לשמוח.

פרק משנה שבועי – פרשת תצוה

זבחים פרק ב'

(א) כָּל הַזְּבָחִים שֶׁקִּבֵּל דָּמָן זָר, אוֹנֵן, טְבוּל יוֹם, מְחֻסַּר בְּגָדִים, מְחֻסַּר כִּפּוּרִים, שֶׁלֹּא רָחַץ יָדָיִם וְרַגְלַיִם, עָרֵל, טָמֵא, יוֹשֵׁב, עוֹמֵד עַל גַּבֵּי כֵלִים, עַל גַּבֵּי בְהֵמָה, עַל גַּבֵּי רַגְלֵי חֲבֵרוֹ, פָּסַל. קִבֵּל בַּשְּׂמֹאל, פָּסַל. רַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר. נִשְׁפַּךְ הַדָּם עַל הָרִצְפָּה וַאֲסָפוֹ, פָּסוּל. נָתָנוֹ עַל גַּבֵּי הַכֶּבֶשׂ שֶׁלֹּא כְנֶגֶד הַיְסוֹד, נָתַן אֶת הַנִּתָּנִין לְמַטָּן, לְמַעְלָן, וְאֶת הַנִּתָּנִין לְמַעְלָן, לְמַטָּן, אֶת הַנִּתָּנִים בִּפְנִים, בַּחוּץ, וְאֶת הַנִּתָּנִין בַּחוּץ, בִּפְנִים, פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת.

כָּל הַזְּבָחִים שֶׁקִּבֵּל דָּמָן זָר. שֶׁאֵינוֹ כֹּהֵן, פָּסוּל. דִּכְתִיב: וְיִנָּזְרוּ מִקָּדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יְחַלְּלוּ (ויקרא כ"ב:ט"ו), לִמֵּד עַל הַזָּר שֶׁעָבַד, שֶׁחִלֵּל אֶת הַקָּדָשִׁים. **אוֹנֵן.** מִי שֶׁמֵּת לוֹ אֶחָד מִן הַקְּרוֹבִים שֶׁהוּא חַיָּב לְהִתְאַבֵּל עֲלֵיהֶם, כָּל יוֹם הַמִּיתָה קָרוּי אוֹנֵן, וְאָסוּר לֶאֱכֹל בַּקֳּדָשִׁים. וְאִם עָבַד חִלֵּל. חוּץ מִכֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁהוּא מַקְרִיב אוֹנֵן. **טְבוּל יוֹם.** שֶׁאֵין טָהֳרָתוֹ נִגְמֶרֶת עַד שֶׁיַּעֲרִיב שִׁמְשׁוֹ כְּדִכְתִיב: וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ וְטָהֵר (ויקרא כ"ב, ז'). **וּמְחֻסַּר בְּגָדִים.** כֹּהֵן הֶדְיוֹט שֶׁשִּׁמֵּשׁ בְּפָחוֹת מֵאַרְבָּעָה בְגָדִים. וְכֹהֵן גָּדוֹל שֶׁשִּׁמֵּשׁ בְּפָחוֹת מִשְּׁמֹנָה. וּכְשֵׁם שֶׁמְּחֻסַּר בְּגָדִים פָּסוּל, כָּךְ מְיֻתָּר בְּגָדִים פָּסוּל. וְכֵן אִם הָיָה דָּבָר חוֹצֵץ בֵּין בְּשָׂרוֹ לַכְּתֹנֶת אוֹ לַמִּכְנָסַיִם, פָּסוּל, דְּרַחֲמָנָא אָמַר: יִלְבַּשׁ עַל בְּשָׂרוֹ (ויקרא ו':ג'), שֶׁלֹּא יְהֵא דָּבָר חוֹצֵץ בֵּין הַבְּגָדִים לִבְשָׂרוֹ. הִלְכָךְ כֹּהֵן בִּשְׁעַת עֲבוֹדָה לֹא הָיָה מֵנִיחַ תְּפִלִּין שֶׁל יָד, לְפִי שֶׁהֵן חוֹצְצִים בֵּין הַבֶּגֶד לִבְשָׂרוֹ. אֲבָל תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ הָיָה מֵנִיחַ, לְפִי שֶׁהֵן מְנֻחִין עַל שְׂעָרוֹ שֶׁהוּא נִרְאֶה בֵּין ציץ לְמִצְנֶפֶת. **וּמְחֻסַּר כִּפּוּרִים.** כְּגוֹן זָב וְזָבָה וּמְצֹרָע וְיוֹלֶדֶת שֶׁנִּגְמְרָה טָהֳרָתָן וְלֹא הֵבִיאוּ קָרְבְּנוֹתֵיהֶם. וְאַשְׁכְּחַן דְּכָתַב רַחֲמָנָא בְּיוֹלֶדֶת: וְכִפֶּר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן וְטָהֵרָה (ויקרא י"ב, ח'), מִכְּלָל שֶׁעַד כָּאן טְמֵאָה הִיא. וְהוּא הַדִּין לְכָל שְׁאָר טְמֵאִים הַטְּעוּנִים קָרְבָּן, שֶׁהֵן בְּטֻמְאָתָן עַד שֶׁיָּבִיאוּ כַּפָּרָתָן לְעִנְיַן אֲכִילַת קָדָשִׁים וְלָבֹא בַּמִּקְדָּשׁ. **וְשֶׁלֹּא רָחַץ יָדָיִם וְרַגְלַיִם.** לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בְּקִדּוּשׁ יָדַיִם וְרַגְלַיִם חֻקַּת עוֹלָם, וְנֶאֱמַר בְּבִגְדֵי כְהֻנָּה חֻקַּת עוֹלָם, מַה בִּגְדֵי כְהֻנָּה אִם עָבַד מְחֻסַּר בְּגָדִים פָּסַל, אַף אִם עָבַד שֶׁלֹּא רָחַץ יָדָיו וְרַגְלָיו פָּסַל. וְסֵדֶר קִדּוּשׁ יָדַיִם וְרַגְלַיִם, לֹא עוֹמֵד וְלֹא יוֹשֵׁב אֶלָּא מֻטֶּה, וּמֵנִיחַ יָדוֹ הַיְמָנִית עַל גַּבֵּי רַגְלוֹ הַיְמָנִית וְיָדוֹ הַשְּׂמָאלִית עַל גַּבֵּי רַגְלוֹ הַשְּׂמָאלִית, וּמְשַׁפְשֵׁף רַגְלָיו בְּיָדָיו בְּשָׂעָה שֶׁהוּא מְקַדֵּשׁ. וְאֵינוֹ רַשַּׁאי לְקַדֵּשׁ בְּתוֹךְ הַכִּיּוֹר עַצְמוֹ, אֶלָּא מִן הַמַּיִם שֶׁיּוֹצְאִים מִמֶּנּוּ, שֶׁנֶּאֱמַר: וְרָחֲצוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו מִמֶּנּוּ (שמות ל', י"ט), וְלֹא בְתוֹכוֹ. וְכָל הַמִּימוֹת כְּשֵׁרִים לְקִדּוּשׁ. וַאֲפִלּוּ שֶׁאֵינָן מַיִם חַיִּים. **וְעָרֵל.** אִם עָבַד פָּסַל. דִּכְתִיב: כָּל בֶּן נֵכָר עֲרַל לֵב וַעֲרַל בָּשָׂר (יחזקאל מ"ד, ט'), הִקִּישׁ עָרֵל לְבֶן נֵכָר, מַה בֶּן נֵכָר אִם עָבַד פָּסַל, אַף עָרֵל כֵּן. **יוֹשֵׁב.** דִּכְתִיב: לַעֲמֹד לְשָׁרֵת (דברים י"ח, ה'), שֶׁלֹּא יְהֵא שֵׁרוּת אֶלָּא מְעֻמָּד. **עוֹמֵד עַל גַּבֵּי כֵלִים.** הוֹאִיל וְרִצְפַּת הָעֲזָרָה מְקַדֶּשֶׁת, וּכְלֵי שָׁרֵת מְקַדְּשִׁין הַדָּבָר הַנּוֹגֵעַ בָּהֶן, מַה כְּלֵי שָׁרֵת צָרִיךְ שֶׁלֹּא יְהֵא דָּבָר חוֹצֵץ בֵּינוֹ לַכְּלֵי שָׁרֵת, אַף רִצְפָּה לֹא יְהֵא דָּבָר חוֹצֵץ בֵּינוֹ לְבֵין הָרִצְפָּה. וְלֹא מִבַּעְיָא כֵּלִים שֶׁאֵינָן מִין בָּשָׂר דְּוַדַּאי חָיְצִי, אֶלָּא אֲפִלּוּ בְהֵמָה שֶׁהִיא מִין בָּשָׂר. וְלֹא מִבַּעְיָא בְּהֵמָה שֶׁאֵינָהּ מִין אָדָם, אֶלָּא אֲפִלּוּ רַגְלֵי חֲבֵרוֹ שֶׁהֵן מִין אָדָם חוֹצְצִים. **קִבֵּל בַּשְּׂמֹאל פָּסַל.** דִּכְתִיב: וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן (ויקרא ד', כ"ה), מְלַמֵּד שֶׁלֹּא תְהֵא קַבָּלַת הַדָּם וְלֹא נְתִינָה אֶלָּא בְּיָמִין. דְּכָל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר יָד אוֹ אֶצְבַּע אֵינוֹ אֶלָּא בְּיָמִין, דְּיָלִיף מִמְּצֹרָע דִּכְתִיב בֵּיהּ: וְטָבַל הַכֹּהֵן אֶת אֶצְבָּעוֹ הַיְמָנִית (ויקרא י"ד, ט"ז). **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר.** סָבַר מִקְרָא נִדְרָשׁ לְאַחֲרָיו וְלֹא לְפָנָיו, הִלְכָךְ אֶצְבַּע אַוְּנָתַן דִּכְתִיב בַּתְּרֵיהּ

קָאֵי, וְלֹא אַוְלָקַח דִּכְתִיב לְקַמֵּיהּ. וְרַבָּנָן סָבְרֵי מִקְרָא נִדְרָשׁ לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו, וְכִי כְּתִיב אֶצְבַּע אַתַּרְוֵיהוּ קָאֵי, אַלְקִיחָה דִּלְפָנָיו וְאַנְתִינָה דְאַחֲרָיו. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים. **נִשְׁפַּךְ עַל הָרִצְפָּה.** שֶׁלֹּא נִתְקַבֵּל הַדָּם בִּכְלִי. **וַאֲסָפוֹ פָּסוּל.** דִּכְתִיב: וְלָקַח מִדַּם הַפָּר (ויקרא ט"ז, י"ד), מַאי מִדַּם הַפָּר, אִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ שֶׁיִּקַּבֵּל כָּל הַדָּם. אֶלָּא קָרֵי בֵיהּ וְלָקַח דָּם מֵהַפָּר, מִן הַפָּר יְקַבְּלֶנּוּ וְלֹא מִן הָאָרָץ. שֶׁגּוֹרְעִין אוֹת מִתֵּבָה זוֹ וּמוֹסִיפִין אוֹתָהּ עַל תֵּבָה אַחֶרֶת וְדוֹרְשִׁים אוֹתָהּ. **נָתַנוֹ עַל הַכֶּבֶשׁ שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הַיְסוֹד פָּסוּל.** וּמִכָּל מָקוֹם נִתְכַּפְּרוּ הַבְּעָלִים. אֶלָּא שֶׁהַבָּשָׂר אֵינוֹ נֶאֱכָל. דְּאָמַר רַחֲמָנָא גַּבֵּי דָּם: וַאֲנִי נְתַתִּיו לָכֶם עַל הַמִּזְבֵּחַ לְכַפֵּר (ויקרא י"ז, י"א), כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ דָּם לַמִּזְבֵּחַ נִתְכַּפְּרוּ הַבְּעָלִים. **נָתַן אֶת הַנִּתָּנִין לְמַטָּה.** מִחוּט הַסִּיקְרָא שֶׁהָיָה חָגוּר לַמִּזְבֵּחַ בָּאֶמְצַע. וְהַדְּמִים הַנִּתָּנִין בְּחֻמֵּשׁ אַמּוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת שֶׁהֵן לְמַעְלָה מִן הַחוּט נִקְרָאִים הַנִּתָּנִים לְמַעְלָה, וְהַנִּתָּנִין בְּחֻמֵּשׁ אַמּוֹת תַּחְתּוֹנוֹת שֶׁהֵן לְמַטָּה מִן הַחוּט נִקְרָאִים הַנִּתָּנִים לְמַטָּה. **הַנִּתָּנִים בִּפְנִים.** שֶׁדָּמָן טָעוּן הַזָּיָה עַל מִזְבַּח הַזָּהָב. **בַּחוּץ.** עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן. **פָּסוּל.** וְאָסוּר בַּאֲכִילָה. **וְאֵין בּוֹ כָּרֵת.** הָאוֹכֵל מִבְּשַׂר הַקָּדָשִׁים שֶׁנִּפְסַל דָּמוֹ בַּפְּסוּלִים הַלָּלוּ, אֵינוֹ עָנוּשׁ כָּרֵת.

(ב) הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח לִזְרֹק דָּמוֹ בַּחוּץ אוֹ מִקְצָת דָּמוֹ בַּחוּץ, לְהַקְטִיר אֶת אֵמוּרָיו בַּחוּץ אוֹ מִקְצָת אֵמוּרָיו בַּחוּץ, לֶאֱכֹל בְּשָׂרוֹ בַּחוּץ אוֹ כַּזַּיִת מִבְּשָׂרוֹ בַּחוּץ אוֹ לֶאֱכֹל כַּזַּיִת מֵעוֹר הָאַלְיָה בַּחוּץ, פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. לִזְרֹק דָּמוֹ לְמָחָר אוֹ מִקְצָת דָּמוֹ לְמָחָר, לְהַקְטִיר אֵמוּרָיו לְמָחָר אוֹ מִקְצָת אֵמוּרָיו לְמָחָר, לֶאֱכֹל בְּשָׂרוֹ לְמָחָר אוֹ כַּזַּיִת מִבְּשָׂרוֹ לְמָחָר אוֹ כַּזַּיִת מֵעוֹר הָאַלְיָה לְמָחָר, פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת.

הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח. שְׁלָמִים אוֹ שְׂאָר הַנֶּאֱכָלִים.

כַּזַּיִת מֵעוֹר הָאַלְיָה. הָא קָמַשְׁמַע לָן דְּעוֹר הָאַלְיָה לָאו כְּאַלְיָה דָּמֵי, וְהָוֵי מְחַשֵּׁב לֶאֱכֹל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאֱכֹל, וּלְפִיכָךְ פָּסוּל. דְּאִי כְּאַלְיָה דָּמֵי, הָוֵי מְחַשֵּׁב לֶאֱכֹל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לְהַקְטִיר וְלֹא הָיָה פָּסוּל, כְּדִתְנַן לְקַמָּן בְּסָמוּךְ, לֶאֱכֹל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאֱכֹל, לְהַקְטִיר דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לְהַקְטִיר, פָּסוּל. **וְאֵינוֹ עָנוּשׁ כָּרֵת.** הָאוֹכֵל. וַאֲפִלּוּ בַּחוּץ אֵינוֹ עָנוּשׁ כָּרֵת. **לֶאֱכֹל אֶת בְּשָׂרוֹ לְמָחָר.** הָא לֵיכָּא לְאוֹקְמָא בְּשִׁלָּמִים, אֶלָּא בְּתוֹדָה וְחַטָּאת. דְּאִלּוּ בְּשִׁלָּמִים זְמַנּוֹ הוּא. אֲבָל לִזְרֹק דָּמוֹ אוֹ לְהַקְטִיר אֵמוּרָיו, אֲפִלּוּ בְּשִׁלָּמִים הָוֵי לְמָחָר חוּץ לִזְמַנּוֹ. **פִּגּוּל וְחַיָּבִים עָלָיו כָּרֵת.** הָאוֹכְלוֹ, וַאֲפִלּוּ בִּזְמַנּוֹ עָנוּשׁ כָּרֵת.

(ג) זֶה הַכְּלָל, כָּל הַשּׁוֹחֵט וְהַמְקַבֵּל וְהַמְהַלֵּךְ וְהַזּוֹרֵק, לֶאֱכֹל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאֱכֹל, לְהַקְטִיר דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לְהַקְטִיר, חוּץ לִמְקוֹמוֹ, פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. חוּץ לִזְמַנּוֹ, פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת, וּבִלְבַד שֶׁיִּקְרַב הַמַּתִּיר כִּמְצָוָתוֹ.

הַשּׁוֹחֵט וְהַמְקַבֵּל וְהַמְהַלֵּךְ וְהַזּוֹרֵק. אִם כְּשֶׁהוּא עָסוּק בְּאַחַת מֵאַרְבַּע עֲבוֹדוֹת הַלָּלוּ חָשַׁב עַל הַזֶּבַח לֶאֱכֹל מִמֶּנּוּ דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאֱכֹל דִּהַיְנוּ הַבָּשָׂר, אוֹ לְהַקְטִיר מִמֶּנּוּ דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לְהַקְטִיר דִּהַיְנוּ אֵמוּרִים, חוּץ לִמְקוֹמוֹ, הַבָּשָׂר אָסוּר בַּאֲכִילָה, וְהָאוֹכְלוֹ אֵינוֹ עָנוּשׁ כָּרֵת. וְאִם חָשַׁב עַל הַזֶּבַח לֶאֱכֹל חוּץ לִזְמַנּוֹ, הַזֶּבַח פִּגּוּל, וְהָאוֹכְלוֹ אֲפִלּוּ בְּתוֹךְ זְמַנּוֹ עָנוּשׁ כָּרֵת, דִּכְתִיב: וְאִם הֵאָכֹל יֵאָכֵל מִבְּשַׂר זֶבַח שְׁלָמָיו בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא יֵרָצֶה הַמַּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יֶחְשֵׁב לוֹ פִּגּוּל יִהְיֶה (ויקרא ז', י"ח), וּבְמַחֲשֵׁב לֶאֱכֹל מִזִּבְחוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי הַכָּתוּב מְדַבֵּר. אוֹ אֵינוֹ מְדַבֵּר אֶלָּא בְּאוֹכֵל מִזִּבְחוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, אָמַרְתָּ, אַחַר שֶׁהֻכְשַׁר יַחֲזֹר וְיִפָּסֵל, בִּתְמִיָּה. וְעוֹד, הֲרֵי הוּא אוֹמֵר לֹא יֵחָשֵׁב, בְּמַחֲשָׁבָה הוּא נִפְסָל וְאֵינוֹ נִפְסָל בַּשְּׁלִישִׁי. וּמִדְּקָאָמַר קְרָא הֵאָכֹל יֵאָכֵל, דָּרְשִׁינַן דִּבְשִׁתֵּי אֲכִילוֹת הַכָּתוּב מְדַבֵּר, אַחַת אֲכִילַת אָדָם דִּהַיְנוּ הַבָּשָׂר, וְאַחַת אֲכִילַת מִזְבֵּחַ דִּהַיְנוּ הָאֵמוּרִין. וְעַל שְׁתֵּיהֶן הוּא אוֹמֵר לֹא יֵחָשֵׁב פִּגּוּל

יִהְיֶה. **וּבִלְבַד שֶׁיִּקָּרֵב הַמַּתִּיר.** הַדָּם שֶׁהוּא מַתִּיר. **כְּמִצְוָתוֹ.** [כְּאִלּוּ הָיָה כָּשֵׁר] שֶׁלֹּא יְהֵא בּוֹ פְּסוּל אַחֵר. אֲבָל אִם יֵשׁ בּוֹ פְּסוּל מַחֲשָׁבָה אַחֶרֶת, יָצָא מִידֵי פְּגוּל, כִּדְמְפָרֵשׁ וְאָזֵיל. דְּגַבֵּי פְּגוּל כְּתִיב לֹא יֵרָצֶה, כְּדִכְתִיב גַּבֵּי כָּשֵׁר, לוֹמַר לָךְ כְּהַרְצָאַת כָּשֵׁר כָּךְ הַרְצָאַת פְּגוּל. מָה הַרְצָאַת כָּשֵׁר לֹא קָרֵי לַהּ הַרְצָאָה אֶלָּא בַּזְּרִיקָה שֶׁהִיא סוֹף אַרְבַּע עֲבוֹדוֹת הַמַּתִּירוֹת, אַף פְּגוּל אֵינוֹ קָבוּעַ וּלְעוֹלָם הוּא תָּלוּי וְעוֹמֵד עַד שֶׁיִּזָּרֵק הַדָּם שֶׁהוּא סוֹף כָּל הַמַּתִּירִין.

(ד) כֵּיצַד קָרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ. שָׁחַט בִּשְׁתִיקָה, קִבֵּל וְהִלֵּךְ וְזָרַק חוּץ לִזְמַנּוֹ. אוֹ שֶׁשָּׁחַט חוּץ לִזְמַנּוֹ, קִבֵּל וְהִלֵּךְ וְזָרַק בִּשְׁתִיקָה. אוֹ שֶׁשָּׁחַט, וְקִבֵּל וְהִלֵּךְ וְזָרַק חוּץ לִזְמַנּוֹ, זֶה הוּא שֶׁקָּרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ. כֵּיצַד לֹא קָרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ. שָׁחַט חוּץ לִמְקוֹמוֹ, קִבֵּל וְהִלֵּךְ וְזָרַק חוּץ לִזְמַנּוֹ. אוֹ שֶׁשָּׁחַט חוּץ לִזְמַנּוֹ, קִבֵּל וְהִלֵּךְ וְזָרַק חוּץ לִמְקוֹמוֹ. אוֹ שֶׁשָּׁחַט, קִבֵּל, וְהִלֵּךְ, וְזָרַק, חוּץ לִמְקוֹמוֹ. הַפֶּסַח וְהַחַטָּאת שֶׁשְּׁחָטָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, קִבֵּל וְהִלֵּךְ וְזָרַק חוּץ לִזְמַנּוֹ. אוֹ שֶׁשָּׁחַט חוּץ לִזְמַנּוֹ, קִבֵּל וְהִלֵּךְ וְזָרַק שֶׁלֹּא לִשְׁמָן. אוֹ שֶׁשָּׁחַט, קִבֵּל, וְהִלֵּךְ, וְזָרַק, שֶׁלֹּא לִשְׁמָן. זֶה הוּא שֶׁלֹּא קָרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ. בִּשְׁתִיקָה. בְּלֹא מַחֲשָׁבָה הַפּוֹסֶלֶת.

הַפֶּסַח וְהַחַטָּאת שֶׁשְּׁחָטָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן. מוֹצִיאָן מִידֵי פְּגוּל. אֲבָל שְׁאָר זְבָחִים אֵין שֶׁלֹּא לִשְׁמָן מוֹצִיאָן מִידֵי פְּגוּל, דְּהָא כְּשֵׁרִים הֵן בְּשֶׁלֹּא לִשְׁמָן.

(ה) לֶאֱכֹל כַּזַּיִת בַּחוּץ וְכַזַּיִת לְמָחָר, כַּזַּיִת לְמָחָר וְכַזַּיִת בַּחוּץ, כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ וְכַחֲצִי זַיִת לְמָחָר, כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר וְכַחֲצִי זַיִת בַּחוּץ, פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זֶה הַכְּלָל, אִם מַחֲשֶׁבֶת הַזְּמַן קָדְמָה לְמַחֲשֶׁבֶת הַמָּקוֹם, פְּגוּל וְחַיָּבִים עָלָיו כָּרֵת. וְאִם מַחֲשֶׁבֶת הַמָּקוֹם קָדְמָה לְמַחֲשֶׁבֶת הַזְּמַן, פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים זֶה וָזֶה פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. לֶאֱכֹל כַּחֲצִי זַיִת וּלְהַקְטִיר כַּחֲצִי זַיִת, כָּשֵׁר, שֶׁאֵין אֲכִילָה וְהַקְטָרָה מִצְטָרְפִין.

לֶאֱכֹל כַּזַּיִת בַּחוּץ וְכַזַּיִת לְמָחָר. הַיְנוּ הַךְ דַּאֲמַרַן, אֶלָּא דְּרִישָׁא אַיְרֵי בִּשְׁתֵּי עֲבוֹדוֹת, שֶׁשָּׁחַט עַל מְנָת לֶאֱכֹל כַּזַּיִת בַּחוּץ, וְקִבֵּל עַל מְנָת לֶאֱכֹל כַּזַּיִת לְמָחָר. וְכָאן בַּעֲבוֹדָה אַחַת, שֶׁשָּׁחַט עַל מְנָת לֶאֱכֹל כַּזַּיִת לְמָחָר וְכַזַּיִת בַּחוּץ. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כו'.** אַכְּלַהּ מַתְנִיתִין פְּלִיג. דְּלֵית לֵיהּ דְּמַחֲשֶׁבֶת שְׁאָר פְּסוּלִים מוֹצִיאָה מִידֵי פְּגוּל, אֶלָּא אִם כֵּן קָדַם פְּסוּלוֹ לְפִגּוּלוֹ. וּבַעֲבוֹדָה אַחַת נַמִּי פְּלִיג, דְּאִית לֵיהּ תִּפּוֹס לְשׁוֹן רִאשׁוֹן. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה. **לֶאֱכֹל כַּחֲצִי זַיִת וּלְהַקְטִיר כַּחֲצִי זַיִת.** וּשְׁנֵיהֶן חוּץ לִזְמַנּוֹ אוֹ חוּץ לִמְקוֹמוֹ. **כָּשֵׁר שֶׁאֵין אֲכִילָה וְהַקְטָרָה מִצְטָרְפִין.** לְפָסְלוֹ. דְּהָכָא לֵיכָּא שִׁעוּרָא וְהָכָא לֵיכָּא שִׁעוּרָא.

השיעור השבועי - פרשת תצוה-זכור

קרירותו של עמלק

קטע מסעודת יום פורים (תשס"ט)

עמלק - התחממות הגלובאלית (ומכירת מזגנים)

אז עמלק הוא מדען, אחד שמשתמש במדע - "חכם להרע" - וגם מוכר מזגנים. לכן יש התחממות גלובאלית - עמלק עושה את זה, כדי שהוא יוכל למכור יותר מזגנים, כדי שירוויח יותר דולרים. שמה זה העימות. כל המזגנים זה הכל עמלק, וכל אלו שמוכרים אותם ומתקנים אותם. העולם חי על מזגנים, אין מה לדבר, אבל על זה העימות - מי יכול להיות יותר קר.

יש גם מזגנים דקדושה (הרבי אהב מזגנים, כפי שידוע לכל מי שפעם ביקר ב-770). על זה העימות - למי יש את הסוד של קור רוח. כמה שהוא חי, וזה חיים וחום, אבל הכח הוא הקור. זו החכמה (וכפירוש הבעש"ט עה"פ "כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה", בכח מה שלך, בחכמה דהיינו בקור רוח). כתוב שחכמה היא המח הקר, ובינה זה המח החם. תפלין של ר"ת הם בשביל להתקרר - מי שאין לו מזגן בבית, או שזה התקלקל, אז סגולה להניח תפלין של ר"ת, זה מקור הקר. בחורף, כשקר לך, תניח תפלין של רש"י, זה מחמם (את מה שעושים התפלין של שמושא רבה וראב"ד - נשאיר לפעם אחרת). בכל אופן, היסוד הוא "כצנה רצון תעטרנו" - צנה ר"ת ציץ נזר הקדש.

גימטריאות בקור רוח

היות שאחד הסימנים אם יוצאים ידי חובת שמחת פורים זה שעושים גימטריאות - גם עמלק עושה גימטריאות, אם הוא יודע שהוא שוה דולר, וגם יודע שכל הדורות מאברהם עד עמלק (**אברהם יצחק עשו אליפז עמלק**) זה ה"פ **עמלק**, סימן שעושה גימטריאות (**עמלק דולר ר"ת עד - "עד שקר העד"; עמלק דולר בהכאה פרטית = 21420 = 21 פעמים 1020, אהיה אשר אהיה [בראשון ה-א = 1000, ודוק], 1020 = "רוח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר" = השגחה פרטית**, כל זה רומז לכח לנצח את עמלק, וד"ל).

עמלק עושה הכל בקור רוח. יש אנשים שכאשר אומרים גימטריאות הם מתחממים יתר על המדה, יש לנו חברים כאלה, זה לא עובר - רואים שאנשים לא קונים את זה. אבל אם אומרים גימטריא בקור רוח יש סיכוי שדברים היוצאים מן הלב בקור רוח יכנסו אל הלב ויפעלו את פעולתם. אמרנו ש-קר הם האותיות של שקר, האותיות השקריות ממש (זה כתוב ב"באתי לגני"), ואת זה צריך לתקן (בעוד ה-ש זה "אות אמת" בתחלת השקר, והיא גם אות האש שטבעה חם) - קור זה העימות.

דברנו בזמן האחרון על החוק הראשון של התרמו-דינמיקה, חוק שימור האנרגיה, ואמרנו שיש גם חוק שימור הכסף - "זה ישפיל וזה ירים" - זה היה הנושא בצרפת. שם בקשו לדבר על משה רבינו והמשבר הכלכלי, והסברנו בקיצור שמשה רבינו מחליט למי לתת כסף וממי לקחת כסף וכו'. צריך לעשות בקור רוח גימטריאות.

מרדכי - הכח לעבור את האפס המוחלט (החוק השלישי של התרמודינמיקה)

היום זה יום של מרדכי היהודי, "מרדכי בדורו כמשה בדורו", אז נדבר על החוק השלישי של התרמודינמיקה. החוק השני הוא חוק האנטרופיה - "כל הוה נפסד". החוק השלישי הוא הכי מענין, "חוק האפס המוחלט". שיש קור כזה שכאשר מגיעים לרמה הזאת הכל נפסק - האנטרופיה נפסקת, האנרגיה נפסקת, וגם המציאות עצמה נפסקת. ברגע שהכל נפסק אז הכל מתאפס - אין יותר מציאות. אם אין אנטרופיה אין מציאות, הכל נגמר, חוזר לאין ואפס המוחלט - הכל נעלם.

כתוב בתניא שהכל חוזר לאין ואפס המוחלט כמו לפני ששת ימי בראשית, עד שגם למפרע לא יודעים שזה היה קיים. כך המדע אומר היום, אבל לא יודעים איך להגיע לאפס המוחלט. האפס המוחלט הוא מינוס רעג מעלות (צלזיוס זו המדה התורנית, שסופרים מאפס עד מאה ביחס לטמפרטורת המים - אפס זה שהמים הופכים לקרח ומאה זה שהמים הופכים לגז - זו מדה הגיונית, אז ראוי לאמץ אותה, כתוב שסברא היא מדאורייתא, אז צלזיוס זה מדאורייתא; דברנו הרבה פעמים שלפי התפיסה האיכותית - לעומת הכמותית - יש שני כחות, חום וקור, משא"כ היום המדע כמותי אז הכל זה מדות על אותה סקאלה - זה עיקר העימות בין כמות לאיכות - אבל לפני כמה זמן ראינו שבעצבים יש חיישני קור וחיישני חום, אז רואים שזה שני דברים). אבל מרדכי הוא אחד יותר מזה, לא רק שמגיע לאפס המוחלט אלא גם עובר את זה.

להגיע לאפס המוחלט היינו כמו להגיע לחור שחור - זה מושג אחר, אבל יש שם התאפסות. אבל כמו שחור שחור הוא מעין "מעבר יבוק", נכנסים ולא יודעים לאן יוצאים, צריך להגיד אותו דבר לגבי אפס המוחלט - שאם עוברים אותו הגענו לאיזה עולם אחר לגמרי. החידוש הוא שמרדכי לא רק מגיע לשם, אלא עובר הלאה.

זה שיש בכלל אפס מוחלט של קור הוא דבר פלאי, אולי אחד מפלאי הטבע שאפשר לספור על היד. כי כל דבר בעולם הלימיט הוא אין סופי, כמו שחום יכול להיות אין סופי תאורטי, לכאורה גם קור צריך להיות כך. זה גופא אומר שקור וחום הם משהו אחר.זה קשור לפורים, כי מי שיכול להגיע לשם, וגם לעבור את זה, וגם לחזור - הוא מנצח (כתוב בכתבי האריז"ל שמרדכי הוא סוד הארת היסוד שעוברת את המלכות ונכנסת לעולם הבריאה, ושם הוא מנצח, ודוק).

עמלק הוא מדען - הוא שואף להגיע לאפס המוחלט. אם היה מגיע היה מתאפס בעצמו - זה כנראה השאלה בהלכה אם אפשר לגייר עמלק. הרמב"ם אומר שאפשר ויש

פוסקים שאומרים שלא. היום בכלל משתמשים בקפאון לשימור. כח הקור, כח הרקיע - "הקרח הנורא" - משתמשים בו הרבה הרבה. זה לא אפס המוחלט, אבל זה קר מאד. **משה = קר מאד = מקרה** (ידוע שמשה הוא הלעומת זה של מקרה כנ"ל). **אין מקרה = אני משה**. אמרנו שצריך לעשות גימטריאות בקור רוח. מרדכי עובר את האפס המוחלט וממילא הוא מנצח את עמלק.

מספרים שליליים - "שנאן"

יש דבר שהזכרנו הרבה פעמים אבל אף פעם לא נתנו דוגמה במתמטיקה פשוטה מה זה. חז"ל לומדים מהפסוק "רִבֹּתַי אלפי שנאן" שהקב"ה שט ב-חי אלף עולמות בכל יום - כי "רבתים" זה עשרים אלף, ו"רבותים אלפי" צ"ל 22 אלף, אבל דורשים ש"שנאן" זה "שאינן" - "רבתים" פחות "אלפי", עשרים פחות שתים, שזה חי אלף. כך לומדים בתחלת מסכת עבודה זרה, קשור לעבודה זרה.

דורשים את זה מהמלה "שנאן" - שאינן. אבל השכל שפועל כאן צריך הרבה ביאור - מה זה שאתה אומר מספר ואתה מתכוון שהוא לא פלוס אלא מינוס? בכלל, כשחוקרים את תולדות המתמטיקה בעולם, אחד ההישגים שלה - בין הרבה סימני דרך, הישגים מתקדמים במתמטיקה - זה שאנשים המציאו מספרי מינוס.

עד ימי הבינים, או קצת אחרי, לא היה בראש שלציר המספרים הרציונאליים יש צד חיובי וצד שלילי, משני צדי האפס. אומרים שההישג הזה, שיש מספרי מינוס, התבטא אחר כך במספר המיוחד i, השרש של מינוס אחד, שהוא לחלוטין בלתי נתפס. כמו שהשכל לא תופס מה זה יכול להיות השרש של מינוס אחד, כי אין שרש של מספר מינוס, כך כדי להמציא את זה שכלית - זה דילוג בתפיסה מה זה יכול להיות מספר - הרבה יותר מוקדם היה צריך שיתפסו שיש מספרי מינוס בכלל. אני יכול לומר שתים מינוס אחד שוה אחד, אבל לומר שיש מציאות למינוס אחד זה לא משהו הגיוני.

לשרש של מינוס אחד קוראים איי (אני). כל המספר מינוס הוא הישג, ו- i זה עוד יותר מוזר, וממילא זה פותח ציר אחר. רק עם כל ה-איי (כל האני) אפשר לתאר תופעות כמו יחסיות (כי הממד של הזמן הוא ממד דמיוני יחסית לממדים של המקום - כך אפשר לתאר במתמטיקה את הזמן). בכל אופן, כל הדבר הזה של מספרי מינוס - וכ"ש השרש של מספרי מינוס - נקרא "שנאן", "שאינן". שיש אלפים, אבל זה מינוסים.

הרבה פעמים אנחנו מסבירים שגם לפני הצמצום זה נקרא מספרי מינוס, ונקודת הצמצום היא כמו נקודת האפס על ציר של מספרים. מכאן (נקודת הצמצום) והלאה, לכיוון שלנו, זה מספרים חיוביים, אבל מה היה לפני הצמצום? כנראה לפני זה היו מספרי מינוס. [אמרו: זה בדעת תחתון, אבל בדעת עליון זה הפוך.] תלוי מה יותר טוב, מינוס או פלוס - אולי מינוס יותר טוב. זה כמו השאלה מה העיקר, אין האמיתי או יש האמיתי, שידוע שזה מתהפך מרבי לרבי - הרבי הוא יש האמיתי (ולפניו זה מתהפך אחד אחד) - זו אחת ההשכלות העמוקות בחסידות, כמבואר אצלנו באריכות.

לוח הילולא דצדיקיא לשבוע פרשת תצוה

יום ראשון, ה' אדר

הרה"ק רַבִּי זְאֵב וָואלְף ב"ר נַפְתָּלִי צְבִי מִטְשַׁשארְנִי-אוֹסְטְרָאָה (תקפ"ג)

הָאַחִים הַקְּדוֹשִׁים יָגֵל יַעֲקֹב וְהַלֵּל מְנַחֵם יָנִיב הי"ד (תשפ"ג)

יום שני ו' אדר

הָרַב שְׁמַרְיָהוּ גּוּרְאַרְיֵה (תשמ"ט)

הָרַב מָרְדְּכַי בּרוֹיאר (תשס"ז)

הַקְּדוֹשִׁים אֵהוּד וְרוּת, וְיַלְדֵיהֶם, יוֹאָב, אֶלְעָד וְהַדַס פּוֹגֶל הי"ד (תשע"א)

יום שלישי ז' אדר

מֹשֶׁה רַבֵּינוּ בֶּן עַמְרָם (ב'תפ"ח)

רַבִּי שְׁלֹמֹה אֶפְרַיִם ב"ר אַהֲרֹן מִלוּטְשִׁיץ - הַכְּלִי יָקָר (שע"ט)

רַבִּי יַעֲקֹב יִשָּׂשכָר בָּער ב"ר חַיִּים מָרְדְּכַי רוֹזֶנְבּוֹיִם מִנַּדְבוֹרְנָא (תשע"ב)

יום רביעי, ח' אדר

הגה"ק רַבִּי יוֹסֵף ב"ר חַיִּים יַעֲבֵ"ץ (רס"ז)

הָרַב מֹשֶׁה שַׁפִּירָא - מֵקִים וְרֹאשׁ מִדְרָשַׁת שׁוּבָה (תשע"ט)

הָרַב יוֹסֵף יִצְחָק וִילְשֶׁנְסְקִי, רֹאשׁ יְשִׁיבַת חֶסִידֵי חַבָּ"ד לְיוּבָאוִיטְשׁ בְּצְפַת (תשפ"ה)

יום חמישי, ט' אדר

תַּלְמִידֵי בֵּית שַׁמַּי עָמְדוּ לָהֶן מִלְּמַטָּה וְהָיוּ הוֹרְגִין בְּתַלְמִידֵי בֵּית הִלֵּל. יוֹם זֶה הָיָה קָשֶׁה לְיִשְׂרָאֵל כַּיּוֹם שֶׁנַּעֲשָׂה בּוֹ הָעֵגֶל.

הָרַב שְׁמוּאֵל ב"ר שְׁלֹמֹה זַלְמָן אוֹיֶרְבָאךְ (תשע"ח)

שבת קדש, י"א אדר

הגה"ק רַבִּי חַיִּים יוֹסֵף דָּוִד בהג"ר רְפָאֵל יִצְחָק זַרְחִיָה אֲזוּלַאי - הַחִיד"א (תקס"ו)

הגה"ק רַבִּי אַבְרָהָם בר' זְאֵב בּוֹרְנְשְׁטֵין מִסּוֹכְטְשׁוֹב, בַּעַל הָ"אַבְנֵי נֵזֶר" (עת"ר)

הַגָּאוֹן רַבִּי יוֹסֵף ב"ר פִּישֶׁל רוּזִין מֵרוֹגַאטְשׁוֹב - הָרוֹגַאטְשׁוֹבֶער (תרצ"ו)

בעל ה"אבני נזר" – י"א אדר

ישועה בכח התורה

רבי אברהם בורנשטיין מסוכטשוב נולד בשנת תקצ"ט לרבי זאב נחום, מחבר "אגודת אזוב" וחסיד קוצק, ולאמו הרבנית דובריש. בהקדמה לספרו 'אגלי טל' הוא כותב: כילד "למדני אאמו"ר זצ"ל דרכי פלפול, וכד הוינא כבר עשר חידושים חידשתי". בחודש אב תרי"ג, בגיל שלש עשרה, נישא לשרה צינא בתו של רבי מנחם מענדל מקוצק. התגורר בבית חותנו בו ראה את רבו המובהק, עד שנת תרכ"ג (ארבע שנים לאחר פטירת רמ"מ). אפילו בתקופת ההסתגרות, היה הצדיק מבקש מחתנו לומר לו חידושי תורה. בשנת תרכ"ג, נתמנה לרבה של פרצ'ב. שם שהה מספר שנים, ובתרכ"ז עבר לכהן כרב בקרושנוביץ. בשנים אלו נסע לרבותיו, הרי"ם מגור ורבי חנוך העניך מאלכסנדר. אחר פטירת הרבי מאלכסנדר החל לכהן כאדמו"ר, ובשנת תרל"ו עבר לכהן ברבנות נשלסק. בעלי הבתים שם לא ראו בעין יפה את ניהול החצר במקביל לתפקיד הרבנות, ובתרמ"ג עבר לכהן כרב העיר סוכטשוב (משרה שעזב לאחר מספר שנים) ואף הקים בה ישיבה. בשנת תרנ"א פעל להקמת מושבה חסידית באזור ראש פינה, אך התוכנית נעצרה עקב גזרות הסולטן. רבי אברהם נפטר בי"א באדר א' תר"ע, אחריו כיהן כאדמו"ר בנו רבי שמואל.

***

פעם אחת, בסעודת ליל שבת, ישב הגה"ח ר' שלמה קאליש זצ"ל אצל שולחנו הטהור של אדמו"ר רבי חנוך העניך מסוכטשוב בבית וגן. בתוך הדברים פנה האדמו"ר אל רבי שלמה ואמר: זכור לי שהיו אומרים בסוכטשוב, שהאבני נזר זלה"ה אמר: העולם טועים לחשוב שאפשר לפעול ישועות על פי קבלה, ובאמת אפשר לפעול ישועות על פי נגלה. האם אתה יודע משהו בעניין זה?

חייך ר' שלמה חיוך רחב, ואמר: בדידי הוה עובדה, שפעם אחת נכנסתי אל האבני נזר עם מורי חמי החלקת יואב, ופנה האבני נזר אל מורי חמי ואמר לו: צריך אתה כבר לקבל פתקאות (כלומר להיות אדמו"ר)! נזדעזע החלקת יואב, ואמר: רבי! איך אוכל לעשות זאת? ומה אעשה אם יבוא אלי יהודי ויבקש שאפעל שיהיה לו בן זכר? הרי כדי להיות רבי צריך לדעת זאת! נענה האבני נזר: אי, וכי אינך יודע ביבמות? אמר החלקת יואב: האם כוונת הרבי לפירוש הר"ח? השיב האבני נזר: אם כך הרי אתה כן יודע! והוסיף לומר: העולם טועים לחשוב, שאפשר לפעול ישועות רק על פי נסתר. ואני אומר, שהכל אפשר גם על פי נגלה. ויודע אני למשל, נימוקי יוסף במסכת בבא קמא, שאפשר לפקוד בו עקרות! סתם ולא פירש.

מיד כשיצאנו מהקודש פנימה, לא התעצל מורי חמי וישב ללמוד כל הנימוקי יוסף על בבא קמא. אך לא מצא מקומו איה... אבל את הר"ח ביבמות הוא כן ידע.

סיפר בעל החלקת יואב, כי פעם אחת, בלומדו יחד עם רבו בעל האבני נזר, חלה בן רבו (בעל השם משמואל, שהיה אז בן תשע שנים) בצורה אנושה. והנה, באמצע הלימוד,

נכנסה הרבנית בקול צעקה: הילד גוסס, ואתה יושב ולומד ואינך עושה שום דבר למען הילד החולה?!
קם בעל האבני נזר ממקומו, נגש למיטת החולה, שם את ידו על פני הילד וחזר לשולחן הלימוד. תוך כדי כך, התחיל הילד החולה להזיע ומצבו הוטב. אמר אז האבני נזר: האמת היא, כי מצב הילד היה משתפר בזמן שישבתי ולמדתי, גם בלי שאעשה כל פעולה לכך. אבל מכיוון שהרבנית התחילה לצעוק, והפסיקה אותי מהלימוד לרגע, כבר הייתי מוכרח לקום ולעשות איזו פעולה להצלתו – כי היה כבר רגע של ביטול תורה...

***

האבני נזר, שהיה שילוב ייחודי של רבי ורב, צדיק וראש ישיבה, מלמד אותנו שהתורה כולה פועלת ישועות. גם אם נדמה לנו שניסים מתרחשים כתוצאה מסתרי התורה הנעלמים, למעשה העיקר הוא הדבקות באדון הנפלאות ושליט הטבע. בעלי הנסתר דבקים בה' דרך מחשבות וכוונות, אך בעלי הנגלה כרבי אברהם מסוכטשוב דבקים בתורת ה' עצמה, שהיא משיבת נפש אף בדרך נס - שהרי אורייתא וקודשא בריך הוא כולא חד. גם עליו גופא מסופר, כי הבריא ממחלה קשה בזכות תורתו: חמיו הרבי מקוצק, טען כי לקח אותו על מנת שילמד בהתמדה, ולא כדי שישכב חולה במיטתו! טענתו הועילה, והחתן הצעיר נתרפא.

הקדוש ברוך הוא "אסתכל באוריתא וברא עלמא". לתורה ישנו כח גם לברוא מחדש את הבריאה, ולשנות סדרי בראשית. בריאה היא גם לשון בריאות, שלמות ומלאות (כדברי חז"ל: "עולם על מילואו נברא"), ובכח התורה מבריאים החולים ונפקדות-מתמלאות העקרות. ובכל זאת, ישנו הבדל בין פעולת מופת של בעל נסתר לבין פעולת מופת של בעל נגלה: בעל נסתר פועל את הנס באופן של חסד, ואילו בעל נגלה שייך יותר לגבורה (בגימטריא יא אדר). גם הגאון הרוגוטשובי, ר' יוסף רוזין (שיום פטירתו חל גם הוא ביא אדר!), חולל את עיקר מופתיו על ידי תרוצי הרמב"ם, שורש קו השמאל שבתורה.

הנסתר, החסד, שייך לאורות. הנגלה והגבורה שייכים לכלים: אם בעל הנסתר מרפא את החולה בהמשכת אור לנשמה, בעל הנגלה מחזק את הגוף עצמו. בתורת הנגלה מתגלה כי גם בכלים עצמם, בגוף ובגשם בהם דנה תורת הנגלה, שורה אלוקות. לא רק באורות-הנשמות הממלאים אותם. באופן אחר ניתן לומר, כי את בעל הנסתר מאפיינת האמרה: "צדיק גוזר והקב"ה מקיים", ואילו בעל הנגלה מתאפיין כ"הקב"ה גוזר וצדיק מבטל". בעל הנסתר פועל מצד הנצח - ענף החסד. לאחר שממשיך אור חדש מלמעלה, מתבטלת ממילא הגזרה הקודמת. בעל הנגלה פועל מצד ההוד - ענף הגבורה. על ידי פסק הלכה שמחדש במסירות נפש (וגם בכוונה להכרעה מסוימת, כפי שנכתב במדור זה לפרשת משפטים), מבטל את הגזרה עצמה.

דרך הפעולה של הנגלה, העוסק בעולם הזה וממנו עולה לדבוק בה', היא בסוד "כל אור חוזר, חוזר לקדמותו ממש". האור היורד משמים הוא גילוי אלוקות, אך האור העולה מן העולם נוגע בעצמות ה' - לשון עוצמה וגבורה שממנה נתנה תורה לישראל.

אחדות התורה

מָה מְאַחֵד אוֹתָנוּ? הַדֶּבֶק שֶׁמְּחַבֵּר אוֹתָנוּ צָרִיךְ לִהְיוֹת הַתּוֹרָה. זֶהוּ הַחִבּוּר הָאֲמִתִּי. מֻמְלָץ מְאֹד - לִפְנֵי כְּשֶׁנָּה הִתְחַלְנוּ לִלְמֹד כָּל יוֹם פֶּרֶק תָּנָ"ךְ. אִם כֻּלָּם לוֹמְדִים אֶת פֶּרֶק הַתָּנָ"ךְ הַזֶּה, כַּמָּה שֶׁזֶּה כְּאִלּוּ חִיצוֹנִי - זֶה בְּהֶחְלֵט מְחַבֵּר. חוּץ מֵהַחָתָ"ת שֶׁל הָרַבִּי הַקּוֹדֵם, הָרַבִּי הוֹסִיף גַּם רַמְבָּ"ם, וְזֶהוּ הַחִבּוּר בֵּין הַחֲסִידִים, הַלִּמּוּד הַיּוֹמִי הַזֶּה. בִּשְׁבִילֵנוּ אֲנַחְנוּ הוֹסַפְנוּ כַּמָּה דְּבָרִים לֹא קָשִׁים. לֹא מְסֻבָּךְ: פֶּרֶק תָּנָ"ךְ (אֲנַחְנוּ הַיּוֹם בְּסֵפֶר אִיּוֹב, סֵפֶר הַפְּסִיכּוֹלוֹגְיָה הֲכִי חָשׁוּב בַּתָּנָ"ךְ), וּפֶרֶק מִשְׁנָה (שָׁבוּעַ הַבָּא מְסַיְּמִים חֲגִיגָה, סוֹף סֵדֶר מוֹעֵד, וּמַתְחִילִים סֵדֶר נָשִׁים). לְדַעְתִּי, מְאֹד מְאֹד רָצוּי שֶׁכָּל מִי שֶׁיּוֹשֵׁב כָּאן יִלְמַד אֶת גַּם אֶת הַחָתָ"ת, וְגַם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. זֶה בֶּאֱמֶת מְחַבֵּר, הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מְחַבְּרִים אוֹתָנוּ בְּיַחַד.

[מתוך שיעור ב"ד אייר תשפ"ג]

